

คู่มือการประเมิน

ตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบาย
ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

คำนำ

โดยที่ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษาและใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑ นั้น เนื่องจากพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งต่อมายุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๒ ส่งผลให้ต้องมีการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ดำเนินการปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศตามขั้นตอนของกฎหมายแล้วเสร็จและเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบแล้วให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและใช้บังคับต่อไป

คณะรัฐมนตรีได้พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศเสนอ และรัฐสภารับทราบแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงได้ประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๔๔ ง ญ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เพื่อทราบโดยทั่วกัน โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามกิจกรรมปฏิรูปที่สำคัญ (Big Rock) กิจกรรมปฏิรูปที่ ๔ พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ และกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เห็นชอบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินการกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ตามที่สำนักงาน ป.ป.ท. เสนอ โดยกำหนดกรอบการดำเนินการ กำหนดให้หน่วยรับงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี ที่มีวงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไป จัดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของโครงการพร้อมเสนอมาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมส่งมายังสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการ และรายงานต่อ ศอตช. เพื่อรับทราบ

สำนักงาน ป.ป.ท. จึงได้ จัดทำคู่มือการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ขึ้น เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ เพื่อป้องกัน ลดและปิดโอกาสการทุจริต รวมถึงเพื่อสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นให้กับประชาชน นักลงทุนและชาวต่างชาติ อันจะส่งผลให้ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยสูงขึ้นด้วย

กองบริหารความเสี่ยงและสกัดกั้นการทุจริตในภาครัฐ
สำนักงาน ป.ป.ท.
ตุลาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

หน้าที่

คำนำ

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา

๑

ส่วนที่ ๒ กรอบแนวคิด นิยามตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบาย

๔

ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

- กรอบแนวคิดในการจัดทำเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบาย

๔

ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

- นิยามโครงการขนาดใหญ่ต้องต้องดำเนินการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริต

๑๒

ส่วนที่ ๓ กลไกและแนวทางการขับเคลื่อนการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนิน

๑๓

โครงการขนาดใหญ่

- กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๑๓

- แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการดำเนินการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย

๑๔

ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

ส่วนที่ ๔ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต และการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๑๕

- วัตถุประสงค์หลักการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

๑๕

- วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑๕

- แนวทางการจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

๒๒

ส่วนที่ ๕ แบบรายงานตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๒๘

๑. แบบรายงานที่ต้องแนบพร้อมคำขอของงบประมาณ ส่งสำนักงานงบประมาณ

๒๙

- แบบการประเมินความเสี่ยงการทุจริตฯ (แบบ ๐๑.๑)

๒๙

- แบบการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตฯ (แบบ ๐๑.๒)

๓๐

๒. แบบรายงานที่ต้องส่ง สำนักงาน ป.ป.ท.	๓๑
- แบบรายงานข้อมูลโครงการ (แบบ ๐๒.๑)	๓๒
- แบบประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ (แบบ ๐๒.๒)	๓๓
- แบบการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ (แบบ ๐๒.๓)	๓๕
- แบบแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ (แบบ ๐๒.๔)	๓๖
๓. แบบรายงานสรุปผลการตรวจติดตามโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริต เชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่	๓๗
- แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการ ที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. (สำหรับโครงการใหม่)	๓๘
- แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการ ที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. (สำหรับโครงการต่อเนื่อง)	๔๑
ภาคผนวก	๔๓
๑. ตัวอย่าง และกรณีศึกษาความเสี่ยงการทุจริต	๔๔
๒. ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดการทุจริตซึ่งต้องมีการตรวจสอบอย่างใกล้ชิด	๔๘
๓. ข้อมูลสัญญาณเตือนความเสี่ยงการทุจริตเบื้องต้น (Corruption Risk Warning Signs)	๔๙
๔. มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง	๕๒

ส่วนที่ ๑ ความเป็นมา

การทุจริตในภาครัฐ เป็นปัญหาพื้นฐานที่บั่นทอนเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก รูปแบบการทุจริตในภาครัฐมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้นและกระจายตัวอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับนโยบายสู่ระดับปฏิบัติ โดยการทุจริตที่ขยายตัวและสร้างความเสียหายต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นอย่างมากคือ “การทุจริตเชิงนโยบาย” (policy Corruption) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและผลักดันให้มีการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบาย โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ เห็นชอบแผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) และเห็นชอบแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมตามแผนปฏิรูปประเทศ โดยให้คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ หน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกันขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศให้บรรลุตามเป้าหมายภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยสาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) มีทั้งหมด ๑๓ แผน และได้กำหนดให้มีกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) รวมทั้งสิ้น ๖๒ กิจกรรมปฏิรูป โดยด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีทั้งหมด ๕ กิจกรรมปฏิรูป ได้แก่

๑) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต มอบให้ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก

๒) การพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ มอบให้ สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก

๓) การพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ในการดำเนินคดีทุจริต ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มอบให้ สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก

๔) การพัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใสไร้ผลประโยชน์ มอบให้ สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก

๕) การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ มอบให้ สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก

สำนักงาน ป.ป.ท. ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ จึงได้พัฒนาเครื่องมือและกลไกที่จะช่วยสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในหน่วยงานภาครัฐ ในขั้นตอนการของการนำนโยบายไปสู่การจัดทำโครงการขนาดใหญ่ โดยได้ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กรมบัญชีกลาง สำนักงาน ก.พ.ร. และสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อกำหนดเกณฑ์โครงการที่ต้องดำเนินการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่และแนวทางในการรายงานและติดตามประเมินผลการดำเนินการ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนและนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม สำหรับกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑) เป้าหมายและตัวชี้วัดของกิจกรรมปฏิรูป

๑.๑) เป้าหมาย

๑.๑.๑) ทุกหน่วยงานภาครัฐที่มีโครงการที่เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบายที่กำหนด (งบประมาณการดำเนินโครงการมากกว่า ๕๐๐ ล้านบาท หรือเป็นโครงการที่มีผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง ในวงกว้าง) จะต้องประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตของโครงการดังกล่าวพร้อมทั้งนำเสนอมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมยื่นต่อหน่วยงานที่ทำหน้าที่พิจารณาจัดสรรงบประมาณ

๑.๑.๒) หน่วยงานตรวจสอบ ติดตาม กำกับดูแล เช่น กรมบัญชีกลาง (การจัดซื้อจัดจ้าง) สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (ผู้ตรวจสอบภายนอก) และผู้ตรวจสอบภายในของหน่วยงาน (หน่วยงานเจ้าของโครงการ) วางระบบการตรวจสอบโครงการ และติดตามตรวจสอบทุกโครงการที่มีการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ภายในปี ๒๕๖๕

๑.๑.๓) หน่วยงานภาครัฐที่มีโครงการตามเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบายในขั้นตอนการดำเนินโครงการ จัดทำรายงานผลการดำเนินการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบายในขั้นตอนการดำเนินโครงการ จำนวน ๑ ฉบับ

๑.๒) ตัวชี้วัด

๑.๒.๑) ร้อยละของหน่วยงานภาครัฐที่มีโครงการตามเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องนำเสนอข้อมูลการประเมินความเสี่ยงและมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงต่อสำนักงบประมาณร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๖๔ และร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๕

๑.๒.๒) หน่วยงานตรวจสอบ ดำเนินการติดตาม กำกับดูแลทุกโครงการที่มีการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบายร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๖๔ และร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๖๕

๑.๒.๓) ร้อยละของหน่วยงานที่มีโครงการตามเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องรายงานผลการดำเนินโครงการตามมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงหลังเสร็จสิ้นโครงการ ผ่านระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๖๔ และร้อยละ ๑๐๐ ในปี ๒๕๖๕ คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.) ของหน่วยงานดังกล่าวและรายงานการประเมินผลโครงการร้อยละ ๕๐ ในปี ๒๕๖๔ และร้อยละ ๑๐๐ ภายในปี ๒๕๖๕

๒) ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการปฏิรูป

๒.๑) ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นตอนการริเริ่มโครงการ (Project Initiation) : สำนักงบประมาณ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐประชุมหารือและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและมีมติคณะรัฐมนตรีให้ทุกหน่วยงานที่มีโครงการเข้าตามเกณฑ์กำหนด จะต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตรายโครงการพร้อมทั้งกำหนดมาตรการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสมเพื่อยื่นต่อสำนักงบประมาณหรือหน่วยงานอื่นที่ทำหน้าที่พิจารณา

๒.๒) ขั้นตอนที่ ๒ ขั้นตอนการดำเนินโครงการ (Project Implementation) กรมบัญชีกลาง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ตรวจสอบภายในของหน่วยงานมีหน้าที่ตรวจสอบกำกับดูแลพิจารณาวงรอบและแนวทางการติดตาม ตลอดจนดำเนินการกำกับดูแลโครงการตามขั้นตอนที่ ๑ ทุกกรณีโดยยึดหลักการและแนวทางการติดตาม ตามมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ผ่านการอนุมัติงบประมาณ

๒.๓) ขั้นตอนที่ ๓ ขั้นตอนหลังเสร็จสิ้นโครงการ (Post Project Implementation) : หน่วยงานเจ้าของโครงการรายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการตามมาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงเข้าสู่ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) และรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.))

๓) มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ เห็นชอบกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินการกิจกรรมปฏิรูปที่ ๕ การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ตามที่สำนักงาน ป.ป.ท. เสนอ โดยกำหนดกรอบการดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ และกรอบการดำเนินงานตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ดังนี้

๓.๑) กรอบการดำเนินการปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ให้นิหน่วยรับงบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีวงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไป จัดทำ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของโครงการพร้อมเสนอมาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม ส่งมายังสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการ และรายงานต่อ คอตช. เพื่อรับทราบ

๓.๒) กรอบการดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ มี ๔ แนวทาง ดังนี้

(๒.๒.๑) ให้นิหน่วยรับงบประมาณที่จะขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี งบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ “รายการในงบลงทุน วงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไปที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง” จะต้อง จัดทำ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของโครงการพร้อมเสนอมาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม ยื่นต่อสำนักงานงบประมาณพร้อมคำขอ

(๒.๒.๒) ให้นิสำนักงานงบประมาณ จะต้องพิจารณาแผนบริหารความเสี่ยงเพื่อประกอบ การจัดสรรงบประมาณ

(๒.๒.๓) ให้นิสำนักงาน ป.ป.ท. ร่วมกับหน่วยงานตรวจสอบ (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ (ค.ต.ป.) ตรวจสอบภายในหน่วยงาน) ดำเนินการ ตรวจสอบติดตามการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

(๒.๒.๔) หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินโครงการตาม มาตรการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ส่งรายงานผลการตรวจสอบติดตามมายังสำนักงาน ป.ป.ท. และ รายงาน คอตช. เพื่อรับทราบ

สำนักงาน ป.ป.ท. ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักภายใต้กิจกรรมปฏิรูปที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) ที่ ๕ การพัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนิน โครงการขนาดใหญ่ จึงได้จัดทำคู่มือการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนิน โครงการขนาดใหญ่ เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่มีโครงการที่ต้องดำเนินการตามเกณฑ์ฯ ใช้เป็นกรอบแนวทางในการ ดำเนินการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบถึงแนวทางในการขับเคลื่อน การดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายต่อไป

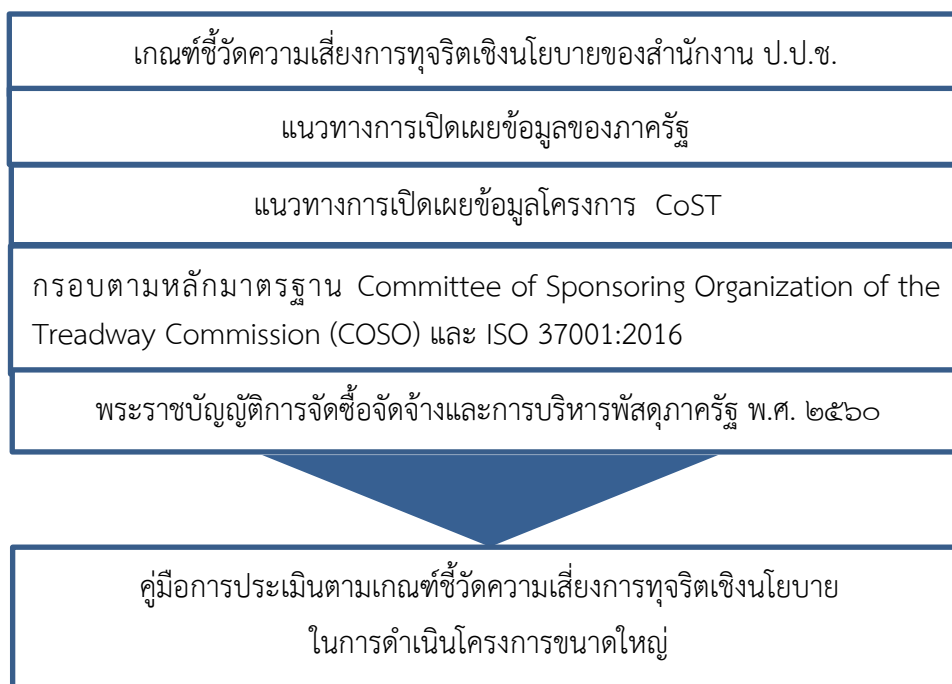
ส่วนที่ ๒

กรอบแนวคิด นิยาม

ตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๑. กรอบแนวคิดในการจัดทำเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

สำนักงาน ป.ป.ท. ได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ กรอบแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำคู่มือการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ โดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

๑.๑ เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบาย และคู่มือการใช้เกณฑ์ความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายจัดทำโดยสำนักงาน ป.ป.ช.

ภายใต้คณะอนุกรรมการศึกษาการกำหนดเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงเพื่อสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในโครงการของรัฐ เมื่อปี ๒๕๖๒ ได้กำหนดคู่มือการใช้เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย และเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย โดยรายละเอียดของคู่มือการใช้เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ได้กำหนดเกณฑ์ชี้วัด ออกเป็น ๒ ส่วน คือ ๑) เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ในขั้นตอนการพัฒนานโยบาย และ ๒) เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ในขั้นตอนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยประกอบด้วยหัวข้อที่จะใช้เป็นเกณฑ์ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ในขั้นตอนการพัฒนานโยบาย กำหนดเป็นเกณฑ์ชี้วัดสำหรับการประเมินได้ ๕ เกณฑ์ ดังนี้

๑. การแสดงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิรูปประเทศ
๒. การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบาย
๓. การประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย
๔. มีกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ และความเสี่ยงของนโยบายด้วยการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ
๕. การเสริมสร้างความโปร่งใสในการพัฒนานโยบายของพรรคการเมือง

โดยเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ในขั้นตอนการพัฒนานโยบายใช้แบบ
รายงานการดำเนินการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงฯ ในการรายงานการพัฒนานโยบาย ๑ นโยบาย ต่อ ๑ ฉบับ

**ส่วนที่ ๒ เกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ในขั้นตอนการนำนโยบาย
สู่การปฏิบัติ** กำหนดเป็นเกณฑ์ชี้วัดสำหรับการประเมินได้ ๔ เกณฑ์ ดังนี้

๑. มีการเตรียมการประเมินความเสี่ยงต่อการทุจริตในขั้นก่อนการดำเนินการ
ตามนโยบาย
๒. มีการเตรียมการบริหารจัดการความเสี่ยงต่อการทุจริตและการติดตามการดำเนินการ
ตามนโยบาย
๓. มีการเตรียมการประเมินผลการบริหารจัดการความเสี่ยงต่อการทุจริต
๔. มีการเตรียมการสร้างความปลอดภัยในขั้นการนำนโยบายสู่การปฏิบัติด้วยการ
สื่อสารการบริหารจัดการความเสี่ยงต่อการทุจริตและการสร้างการเฝ้าระวัง

โดยเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย ในขั้นตอนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ
ใช้แบบรายงานการดำเนินการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงฯ ในการรายงานการดำเนินโครงการ ๑ โครงการ
ต่อ ๑ ฉบับ

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ ตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงต่อการทุจริตเชิงนโยบาย
มีรายละเอียด ดังนี้

๑. ในขั้นตอนการพัฒนานโยบาย มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ พรรคการเมืองที่ประสงค์จะ
ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้ตอบคำถามตามเกณฑ์ชี้วัด โดยมี สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ขับเคลื่อน
เกณฑ์ชี้วัด

๒. ในขั้นตอนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ มีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ หน่วยงานของรัฐทุก
หน่วยงาน เป็นผู้ตอบคำถามตามเกณฑ์ชี้วัด โดยเป็นหน่วยงานในระดับกระทรวงที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตาม
นโยบายที่ถูกจัดอันดับไว้ ๕ อันดับแรก โดยมี สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
เป็นผู้ขับเคลื่อนเกณฑ์ชี้วัด

๑.๒ แนวทางการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ

การเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐ โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งถือเป็น
ข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและ
ปราบปรามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่ตรงจุดที่สุด

องค์กรระดับนานาชาติในหลายประเทศ ต่างตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดเรื่องการเปิดเผย
ข้อมูลภาครัฐและได้พยายามร่วมกันผลักดันแนวคิดของการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data)
ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินงานของภาครัฐถือเป็นเครื่องมือสำคัญในเพิ่มประสิทธิภาพ
ของความโปร่งใสในการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งสะท้อนถึงความรับผิดชอบและความโปร่งใสของภาครัฐที่มีต่อ
ผู้ใช้บริการทุกภาคส่วน โดยประชาชนสามารถค้นหาและเข้าถึงข้อมูลที่มีคุณภาพของภาครัฐได้อย่างสะดวก รวดเร็ว
และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันท่วงที โดยประชาชนสามารถนำข้อมูลต่าง ๆ ไปใช้
ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านการบริการของภาครัฐ ทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายและ
เพิ่มมูลค่าให้กับหน่วยงานราชการ ทำให้ประชาชนไว้วางใจและเชื่อถือมากขึ้นอันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีของ
หน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนเป็นช่องทางสำคัญในการให้ประชาชนได้เข้ามาตรวจสอบการทำงานและการใช้อำนาจ
ของภาครัฐ ซึ่งจะลดโอกาสในการเกิดคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย และจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถใน
การแข่งขันกับนานาประเทศและเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชน และรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติสืบไป

องค์การสหประชาชาติ (๒๐๑๖) ได้นิยามข้อมูลเปิดของภาครัฐว่า “ข้อมูลของรัฐบาลที่ถูกเปิดเผยผ่านช่องทางออนไลน์เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึง นำไปใช้ต่อ หรือแจกจ่ายได้โดยปราศจากข้อจำกัดใดๆ

องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development - OECD) (๒๐๑๗) ได้กำหนดนิยามของ “รัฐบาลเปิด” ว่าเป็น “วัฒนธรรมการกำกับดูแลที่ส่งเสริมหลักการของความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในอันที่จะสนับสนุนประชาธิปไตยและการเติบโตโดยรวม”

ขณะที่ **World Wide Web Foundation (2015)** ได้กำหนดคุณลักษณะของข้อมูลเปิดไว้ ๕ ประการ คือ ๑) สามารถเข้าถึงได้ผ่านช่องทางออนไลน์ (Available Online) เพื่อเข้าถึงผู้ใช้งานจำนวนมากและหลากหลาย ๒) ทุกคนได้รับอนุญาตให้นำข้อมูลนั้นไปใช้ และใช้ซ้ำได้ (Open-licensed) ๓) ประมวลผลด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ (Machine-readable) เพื่อสามารถนำไปวิเคราะห์ต่อยอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔) รวบรวมข้อมูลที่กระจัดกระจายให้อยู่ในชุดข้อมูล (Dataset) เดียวกัน และสามารถนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ได้ง่าย (Available in bulk) ๕) ไม่เสียค่าใช้จ่าย (Free of charge) เพื่อให้ประชาชนไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไรสามารถเข้าถึงได้โดยเสมอภาคกัน

๑.๓ โครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Infrastructure Transparency Initiative : CoST)

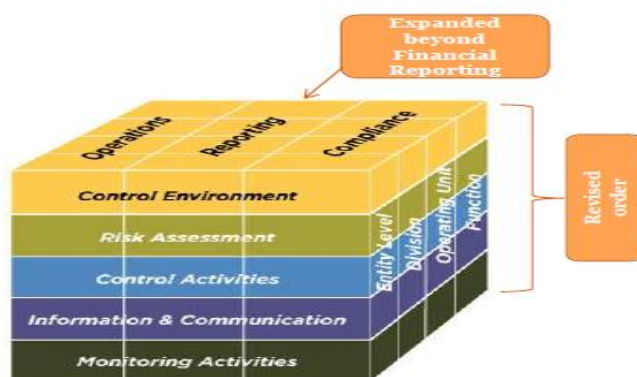
โครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ ได้กำหนดแนวทางการเปิดเผยข้อมูลโครงการก่อสร้าง ตั้งแต่กระบวนการจัดทำและนำเสนอโครงการ การเตรียมความพร้อมของโครงการ การจัดซื้อจัดจ้างช่วงการดำเนินโครงการ และหลังจากสิ้นสุดโครงการ โดยมีรายละเอียดข้อมูลที่ต้องเปิดเผยต่อสาธารณะทั้งข้อมูลเชิงรุก และข้อมูลเชิงรับ เช่น ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จำนวนบริษัทที่เข้าร่วมประกวดราคา มูลค่าของสัญญาขอบเขตงานตามสัญญา การเปลี่ยนแปลงมูลค่าของสัญญา การเปลี่ยนแปลงขอบเขตสัญญา เหตุผลการเปลี่ยนแปลง การตรวจสอบและการประเมินผลโครงการ การจัดการข้อร้องเรียน เป็นต้น

๑.๔ กรอบตามหลักมาตรฐาน Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission (COSO) และ ISO 37001:2016

๑.๔.๑ COSO ๒๐๑๓

กรอบหลักการควบคุมภายในองค์กร (Control Environment) ตามมาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ (Committee of Sponsoring Organizations ๒๐๑๓) ซึ่งมาตรฐาน COSO เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับมาตั้งแต่เริ่มออกประกาศใช้เมื่อปี ๑๙๙๒ โดยที่ผ่านมา มีการออกแนวทางด้านการควบคุมภายในเพิ่มเติมอีก ๓ ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อปี ๒๐๐๖ เป็นแนวทางด้านการรายงานทางการเงิน Internal Control over Financial Report Guidance for Small Public Companies ครั้งที่ ๒ เมื่อปี ๒๐๐๙ เป็นแนวทางด้านการกำกับติดตาม Guidance on Monitoring of Internal Control ครั้งที่ ๓ ในปี ๒๐๑๓ เป็นแนวทางเพิ่มเติมด้านการควบคุมภายใน Internal Control – Integrated Framework : Framework and Appendices การปรับปรุงในปี ๒๐๑๓ นี้ยังคงยึดกรอบแนวคิดเดิมของปี ๑๙๙๒ ที่กำหนดให้มีการควบคุมภายใน แต่เพิ่มเติมในส่วนอื่น ๆ ให้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มเติมเรื่องการสอดส่องในภาพรวมของการกำกับดูแลกิจการ ดังนั้น การควบคุมภายในจึงถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง ในการที่จะตอบสนองต่อความคาดหวังของกิจการในการป้องกันเฝ้าระวังและตรวจสอบการทุจริตภายในกิจการ COSO ได้ผลักดันให้กิจการต่าง ๆ ทำการขับเคลื่อน The Three Lines of Defense และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ Internal Control Framework

๑.๔.๑.๑ มาตรฐาน COSO ๒๐๑๓ ประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบ ๑๗ หลักการ ดังนี้

Source : COSO การควบคุมภายใน 2013

องค์ประกอบที่ ๑ : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

- หลักการที่ ๑ – องค์การยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม
- หลักการที่ ๒ – คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล
- หลักการที่ ๓ – คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน
- หลักการที่ ๔ – องค์การ จูงใจ รักษาไว้ และสนใจพนักงาน
- หลักการที่ ๕ – องค์การผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๒ : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

- หลักการที่ ๖ – กำหนดเป้าหมายชัดเจน
- หลักการที่ ๗ – ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม
- หลักการที่ ๘ – พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต
- หลักการที่ ๙ – ระบุและประเมินความเสี่ยงเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๓ : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

- หลักการที่ ๑๐ – ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- หลักการที่ ๑๑ – พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม
- หลักการที่ ๑๒ – ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ ๔ : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

- หลักการที่ ๑๓ – องค์การมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ
- หลักการที่ ๑๔ – มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์การ ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้
- หลักการที่ ๑๕ – มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ ๕ : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

- หลักการที่ ๑๖ – ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน
- หลักการที่ ๑๗ – ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลา และเหมาะสม

๑.๔.๑.๒ กรอบหรือภาระงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ ดังนี้

Corrective : แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าจะเกิด สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำอีก

Detective : เผื่อระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบต้อง สอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร

Preventive : ป้องกัน หลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิด ในส่วนพฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่ามีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำอีก (Known Factor) ทั้งที่รู้ว่าทำไป มีความเสี่ยงต่อการทุจริต จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไม่เปิดช่องว่าง ให้การทุจริตเข้ามาได้อีก

Forecasting : การพยากรณ์ประมาณการสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปราม ล่วงหน้าในเรื่องประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากการพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้า ในอนาคต (Unknown Factor)

๑.๔.๒ COSO ๒๐๑๗ (COSO ERM ๒๐๑๗)

COSO ๒๐๑๗ Enterprise Risk Management integrating with Strategy and Performance มุ่งชี้ให้เห็นถึงการเชื่อมโยงการทำงานของกลไกการบริหารความเสี่ยงองค์กรเข้ากับกลยุทธ์ และการดำเนินงานของ องค์กร ความเสี่ยงการทุจริตจึงเป็นหัวใจสำคัญเพื่อเป็นกลไกในการผลักดันให้องค์กรบริหารความเสี่ยง การทุจริตที่มีประสิทธิภาพและสามารถสร้าง มูลค่าเพิ่ม (Value Enhancement) ให้กับองค์กร

๑.๔.๒.๑ องค์ประกอบของกระบวนการบริหารความเสี่ยงองค์กร มี ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑) Governance and Culture (การกำกับดูแลกิจการและวัฒนธรรมองค์กร) ประกอบด้วย บทบาทของคณะกรรมการ โครงสร้างการดำเนินงานตามเป้าหมายกลยุทธ์ การกำหนดวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ การยึดมั่นต่อค่านิยมองค์กร และการสร้างความเข้มแข็งด้านทุนมนุษย์

๒) Strategy & Objective Setting (กลยุทธ์และวัตถุประสงค์องค์กร) ประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทของธุรกิจ การกำหนดระดับความสามารถในการรับความเสี่ยง การประเมินทางเลือกของกลยุทธ์จัดการความเสี่ยงองค์กร และการวางเป้าประสงค์ทางธุรกิจภายใต้ความเสี่ยง

๓) Performance (เป้าหมายผลการดำเนินงาน) ประกอบด้วย การระบุความเสี่ยง การประเมินระดับความรุนแรง การจัดลำดับความเสี่ยง การตอบสนองความเสี่ยง และการพิจารณาภาพรวมของ ความเสี่ยงองค์กรทั้งหมด

๔) Review & Revision (การทบทวนและปรับปรุง) ประกอบด้วย การประเมินความ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการบริหารความเสี่ยง การทบทวนความสามารถในการจัดการและระดับความเสี่ยง และการปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารความเสี่ยงองค์กร

๕) Information, Communication & Reporting (สารสนเทศ การสื่อสารและการรายงาน) ประกอบด้วย การใช้สารสนเทศสนับสนุนการบริหารความเสี่ยง การใช้ช่องทางการสื่อสารต่างๆ สนับสนุนการบริหารความเสี่ยง และการรายงานความสำเร็จการดำเนินการ รวมทั้งวัฒนธรรมความเสี่ยงที่เกิดขึ้น

สิ่งที่ COSO พยายามมุ่งเน้นนำเสนอในการปรับปรุงนี้ คือการแสดงให้เห็นว่าการบริหารความเสี่ยงองค์กรนั้น เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการสร้างคุณค่าผ่านกลยุทธ์และตัวแบบธุรกิจขององค์กรอย่างแท้จริง

“Good risk management and internal control are necessary for long term success of all organizations.” – COSO

(บทความจาก TRIS Academy Club Issue4 January 2018, "Organizational Excellence" โดย ดร.สุรเดช จงวรรณศิริ ผู้อำนวยการ สถาบันวิทยาการจัดการ ทริส คอร์ปอเรชั่น)

๑.๔.๒.๒ การบริหารความเสี่ยงขององค์กรหรือ ERM นั้นเป็นแนวคิดในการบริหารความเสี่ยงแบบใหม่ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดแบบเดิมหลายประการที่สำคัญมี ดังนี้

แบบเดิม	ERM
ทำแยกเป็นส่วน ๆ หรือฝ่าย ๆ	ทำแบบบูรณาการทั่วทั้งองค์กร
บริหารแบบตั้งรับ (รอให้เกิดปัญหาแล้วค่อยแก้ไข)	บริหารแบบเชิงรุก (ป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น)
ทำเป็นครั้งคราวหรือเฉพาะกิจ	ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
มุ่งเน้นด้านลบเพื่อลดความเสียหาย	มุ่งเน้นด้านบวกด้วยโดยแสวงหาโอกาสที่จะเป็นประโยชน์แก่องค์กร ควบคู่กับด้านลบ

๑.๔.๓. ISO 37001:2016 Anti-bribery Management Systems : ABMS

ISO 37001 มาตรฐานระบบการจัดการต่อต้านการติดสินบน (anti-bribery management systems) ซึ่งองค์กรระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO International Standardized Organization) ประกาศเมื่อ ปี ๒๕๕๘ ครอบคลุมตั้งแต่การจัดตั้งระบบ กระบวนการดำเนินการ การธำรงรักษา และการปรับปรุงพัฒนาระบบการจัดการการติดสินบน ต้องมีการดำเนินการด้วยมาตรการอย่างเป็นระบบที่สมเหตุสมผล เหมาะสม เพียงพอเพื่อป้องกันการติดสินบน ที่ครอบคลุม

โครงสร้าง STRUCTURE OF ISO 37001 STANDARD ประกอบด้วย

๑. Scope ขอบเขต
๒. Normative references การอ้างอิงตามกฎเกณฑ์
๓. Term and Definitions ข้อกำหนดและคำจำกัดความ
๔. Context of the organization บริบทขององค์กร
๕. Leadership ความเป็นผู้นำ
๖. Planning การวางแผน
๗. Support การสนับสนุน
๘. Operation การทำงาน
๙. Performance Evaluation การประเมินผลการปฏิบัติงาน
๑๐. Improvement การปรับปรุง

ในส่วนโครงสร้างของ ISO 37001 ข้อ ๔ ได้กำหนดให้มีหลักการประเมินความเสี่ยงการติดสินบน (Bribery Risk Assessment)

๑.๕ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ปรากฏตาม เล่ม ๑๓๔ ตอน ๒๔ ก หน้า ๑๓ โดยให้มีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๑๘๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มีผลใช้บังคับวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๐) โดยพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างฯ พ.ศ. ๒๕๖๐ ฉบับดังกล่าว ได้มีหมายเหตุแนบท้าย ซึ่งระบุเหตุผลและ

ความจำเป็นในการประกาศใช้ว่า “เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ มีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางเพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่ง นำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการใช้งานเป็นสำคัญ ซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและมีการประเมินผลการ ปฏิบัติงานซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลมีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ ประกอบกับมาตรการอื่นๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ อันจะเป็นการสร้าง ความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐให้เป็นที่ยอมรับ โดยทั่วไป” พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ บังคับใช้กับราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และ รวมถึงองค์การมหาชน องค์การอิสระ องค์การตามรัฐธรรมนูญ หน่วยธุรการของศาล มหาวิทยาลัยในกำกับของ รัฐ หน่วยงานสังกัดรัฐสภา หรือในกำกับของรัฐบาล หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เกิด ความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินการ อาจจัดให้มีระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติเกี่ยวกับการ จัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุนั้นใช้เองทั้งหมด หรือบางส่วนได้ แต่ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การ จัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามแนวทางของพระราชบัญญัตินี้ และระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อบัญญัติ ดังกล่าว ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ และให้ประกาศใน ราชกิจจานุเบกษา ๔๘๖ ในด้านหลักการและสาระสำคัญ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นกฎหมายที่มุ่งหมายให้การจัดซื้อจัดจ้างมีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และ คำนึงถึง การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การมีข้อตกลงคุณธรรมเพื่อป้องกันการทุจริต โดยข้อตกลงคุณธรรมนี้เป็น การทำข้อตกลงระหว่าง ๓ ฝ่าย ได้แก่ หน่วยงานของรัฐที่จะทำการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้ประกอบการที่จะเข้าเสนอราคา ในการจัดซื้อจัดจ้างครั้งนั้นและผู้สังเกตการณ์ว่าจะไม่ทำการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างครั้งนั้น สำหรับ หลักการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ หน่วยงานของรัฐและ ต้องเป็นไปตามหลัก ได้แก่ ๑) คุ้มค่า ๒) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ๓) โปร่งใส และ ๔) ตรวจสอบได้

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดประเภทการจัดซื้อ จัดจ้าง และวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง ประกอบด้วย

๑. การจัดซื้อจัดจ้างทั่วไป มีวิธีการจัดซื้อจัดจ้างไว้ ๓ วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธี คัดเลือก และวิธีเฉพาะเจาะจง
๒. การจ้างที่ปรึกษา มีวิธีการจัดซื้อจัดจ้างไว้ ๓ วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก และวิธีเฉพาะเจาะจง
๓. การจ้างออกแบบหรือควบคุมงาน มีวิธีการจัดซื้อจัดจ้างไว้ ๔ วิธี คือ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก วิธีเฉพาะเจาะจง และวิธีประกวดแบบ

การจัดซื้อจัดจ้างแต่ละวิธีมุ่งเน้นให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานภาครัฐ เกิด ความโปร่งใส คุ้มค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ กำหนดเรื่องการทำสัญญา ซึ่งหน่วยงาน ของรัฐต้องจัดทำสัญญาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง พ.ศ. ๒๕๖๐ ฉบับนี้ กำหนดเรื่อง การบริหารสัญญาและการตรวจรับพัสดุ โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจรับไว้อย่างชัดเจน กำหนด เพิ่มเติมในเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการ กำหนดเรื่องการทำงาน กำหนดเรื่องการบริหารพัสดุ

รวมถึงกำหนดเพิ่มเติมเรื่องสิทธิในการอุทธรณ์ เพิ่มเติมบทกำหนดโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ หรือ ผู้มีอำนาจซึ่งปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างฯ พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตลอดจนมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ทำให้การสนับสนุนให้ทำความผิดด้วย นอกเหนือจากนี้ กรมบัญชีกลาง ยังได้พัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างโดยรัฐ (Electronic Government Procurement : eGP) ซึ่งการนำกระบวนการ ทางอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้ นอกจากจะมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความผิดพลาดในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ และช่วยลดต้นทุนที่จะเกิดขึ้นในภาครัฐและภาคเอกชนแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการลดการพบปะกันระหว่างผู้เสนอราคาด้วยกัน หรือการพบปะกันระหว่างผู้เสนอราคากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งอาจ ทำให้เกิดความสับสนเสี่ยงในการสมยอมกันในการเสนอราคา

การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการและการบริหารพัสดุตามกระบวนการบริหารพัสดุภาครัฐที่เป็นไปตามระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ทั้งนี้ สำนักงานป.ป.ท. ได้แบ่งขั้นตอนในการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ เพื่อประเมินความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ออกเป็น ๕ ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดความต้องการและการของบประมาณ

ขั้นตอนที่ ๒ การเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง

ขั้นตอนที่ ๔ การบริหารสัญญา

ขั้นตอนที่ ๕ การควบคุมและการจำหน่ายพัสดุ

ขั้นตอนที่ ๑ การกำหนดความต้องการ เป็นการดำเนินการในขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย เช่น การสร้างอาคาร /สร้างถนน /สร้างเขื่อน หรือการกำหนดความต้องการในลักษณะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานปกติ เช่น การจัดซื้ออุปกรณ์สำนักงาน /การจัดซื้อเพื่อทดแทนของเดิม หรือเป็นการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับรายการพัสดุที่ต้องการก่อนได้รับอนุมัติให้ตั้งงบประมาณมาจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ประเภท

๑) ความต้องการในลักษณะนโยบาย เช่น การจัดซื้อ/จัดจ้างประจำปีที่ได้รับอนุมัติ จากการจัดทำคำขอจัดซื้อ/จัดจ้างก่อนสิ้นปีงบประมาณที่ผ่านมา

๒) ความต้องการในลักษณะเพื่อใช้ในการปฏิบัติงานตามปกติ เช่น การจัดซื้อ/จัดจ้างตามภารกิจที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนที่ ๒ การเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นกระบวนการกำหนดร่างขอบเขตของงาน (Terms of Reference : TOR) ซึ่งต้องมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย รายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ (Specification) หรือรายละเอียดของงานที่จะจ้าง / แบบรูปรายการละเอียด (กรณีงานก่อสร้าง) /คุณสมบัติของผู้เสนอราคา /เงื่อนไขที่สำคัญในการจัดซื้อจัดจ้างและราคากลาง / การจัดเตรียมประกาศจัดซื้อจัดจ้างและเอกสารต่างๆ /การจัดทำรายงานขอซื้อขอจ้างเสนอผู้มีอำนาจ เป็นต้น โดยเมื่อ พ.ร.บ.งบประมาณรายจ่ายประจำปีผลบังคับใช้ (อนุมัติเงินประจำปีงวด) ส่วนราชการทราบงบประมาณของตนเองแล้ว ส่วนราชการต้องดำเนินการดังนี้

๑) จัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างของทุกโครงการ/งานที่ได้รับงบประมาณ

๒) จัดเตรียมประกาศจัดซื้อจัดจ้าง

๓) ประสานการกำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะ

๔) สำหรับงานจ้างก่อสร้าง ต้องกำหนดราคากลางงานก่อสร้างด้วย

ขั้นตอนที่ ๓ การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นกระบวนการเผยแพร่ร่างวิจารณ์ /เผยแพร่ประกาศจัดซื้อจัดจ้าง / พิจารณาคัดเลือกผู้เสนอราคา /การอนุมัติสั่งซื้อสั่งจ้าง /การบันทึกข้อมูลโครงการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electric government procurement : e-GP) ส่วนราชการต้องดำเนินการดังนี้

- ๑) จัดทำเอกสารขออนุมัติจัดซื้อ/จัดจ้าง
- ๒) การแต่งตั้งคณะกรรมการ
- ๓) การประกาศจัดซื้อจัดจ้าง
- ๔) การทำสัญญาหรือข้อตกลง(สั่งซื้อ/สั่งจ้าง)

ขั้นตอนที่ ๔ การบริหารสัญญา เป็นกระบวนการควบคุม หรือดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามเงื่อนไขหรือข้อกำหนดในสัญญา เช่น กรณีที่ผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาจะต้องดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญา / การคำนวณค่าปรับ / การพิจารณาลดหรือลดค่าปรับหรือขยายเวลาทำการ / การยกเลิกสัญญา เป็นต้น หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญา จะต้องดำเนินการดังนี้

- ๑) การคำนวณค่าปรับ
- ๒) การแก้ไข/ยกเลิกสัญญา
- ๓) การกำหนดวันส่งมอบ

ขั้นตอนที่ ๕ การควบคุมและจำหน่ายพัสดุ เป็นกระบวนการควบคุมวัสดุ / การลงบัญชีวัสดุ / การทำรายงานรับ / การทำรายการเบิกจ่าย /การควบคุมครุภัณฑ์ /การบำรุงรักษา /การจำหน่าย เป็นต้น

๒. นิยาม “โครงการขนาดใหญ่ที่ต้องดำเนินการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัด ความเสี่ยงการทุจริต” หมายถึง

(๑) โครงการที่หน่วยรับงบประมาณ “ได้ขอรับการจัดสรรงบประมาณรายการในงบลงทุน วงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไป ที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง” จากสำนักงบประมาณ

(๒) โครงการที่หน่วยรับงบประมาณ “ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายการในงบลงทุน วงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไป ที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง” จากสำนักงบประมาณ

ส่วนที่ ๓

กลไกและแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินการ
สกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๑. กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๒. แนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

หมายเหตุ : โครงการขนาดใหญ่ที่ต้องดำเนินการประเมินตามเกณฑ์วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบาย หมายถึง

- ๑) โครงการที่หน่วยรับงบประมาณ “ขอรับการจัดสรรงบประมาณรายการในงบลงทุน วงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไป ที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง” จากสำนักงบประมาณ
- ๒) โครงการที่หน่วยรับงบประมาณ “ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายการในงบลงทุน วงเงินตั้งแต่ ๕๐๐ ล้านบาทขึ้นไป ที่มีการจัดซื้อจัดจ้าง” จากสำนักงบประมาณ

ส่วนที่ ๔

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต และการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริต สามารถจะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงการทุจริตได้ ทั้งนี้ การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยเป็นหลักประกัน องค์กรในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบกับการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่า องค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ การประเมิน ความเสี่ยงการทุจริต จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการค้นหา หรือระบุจุดอ่อน (Weakness) ของระบบต่าง ๆ ภายใน องค์กร ที่อาจเป็นช่องให้เกิดการทุจริต และเป็นการมุ่งหาความเป็นไปได้ (Potential) ที่จะเกิดการกระทำการทุจริต ในอนาคต ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล

๑. วัตถุประสงค์หลักของการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

- ๑) เพื่อสร้างมาตรการในป้องกันและการลดโอกาสการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
- ๒) เพื่อให้ประชาชนเกิดความมั่นใจต่อการปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ
- ๓) เพื่อเพิ่มมูลค่าขององค์กรต่อผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมั่นใจในระบบธรรมาภิบาล และ ความซื่อตรงขององค์กร
- ๔) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

๒. วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มีขั้นตอนหลัก ๕ ขั้นตอน และตารางประกอบการประเมิน ดังนี้

- ๑) การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ
- ๒) การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
- ๓) การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
- ๔) การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
- ๕) การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการ หรือโครงการ

หน่วยงานจะต้องค้นหากระบวนการซึ่งเป็นภารกิจหลักของหน่วยงานที่มีความเสี่ยงการทุจริต การค้นหาความเสี่ยงการทุจริต อาจค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูง มีประวัติอยู่แล้ว (Known Factor) และไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด (Unknown Factor) ในขั้นตอนนี้เป็นการตั้งสมมติฐานหรือ เป็นการพยากรณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพิ่มเติม (Scenario) เป็นการมองข้อมูลไปข้างหน้า (Forward looking information) โดยไม่คำนึงว่าหน่วยงานมีมาตรการควบคุม ความเสี่ยงการทุจริตนั้น อยู่แล้วหรือไม่ โดยการมองความเสี่ยงการทุจริต ด้วยข้อมูลที่เลวร้ายที่สุด (Worst Case) หลักการที่สำคัญ ต้องไม่เอาปัญหาหรือข้อจำกัดจากการบริหารงานในปัจจุบัน เช่น ทรัพยากร คน พาหนะ ระบบ เทคโนโลยี ไม่มีหรือไม่พอบุคลากรไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่มีจิตสำนึก ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่การดำเนินงานอาจ ไม่บรรลุเป้าหมายมาปนกับความเสี่ยงการทุจริต เพราะจะทำให้ละเลยการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๒ การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

เป็นขั้นตอนหลังจากที่หน่วยงานตกลงร่วมกันว่าจะนำกระบวนการใดมาจัดทำแผนบริหาร ความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงาน หลังจากนั้นให้หน่วยงานนำกระบวนการนั้นมาระบุรายละเอียดขั้นตอน การดำเนินงานในกระบวนการนั้น และทำการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอน โดยการระบุ

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตให้อธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตว่ามีรูปแบบพฤติการณ์การทุจริตที่ในแต่ละขั้นตอนในการดำเนินงานของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมิน ให้ละเอียดและชัดเจนมากที่สุดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยเฉพาะรายละเอียดในส่วนที่เจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีพฤติกรรมทุจริตอย่างไร โดยผู้ปฏิบัติงานหรือรับผิดชอบกระบวนการหรือโครงการ (Risk Owners) และตัวแทนของหน่วยงานอาจมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกด้วยก็ได้ เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต Risk Owners ส่วนใหญ่ไม่ยอมรับหรือบิดเบือนในความบกพร่องของตนเอง ผู้ประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงไม่ใช่ Risk Owners เท่านั้น

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

หน่วยงานต้องกำหนดเกณฑ์สำหรับการใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมิน ตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือด้านโอกาส (Likelihood) และด้านผลกระทบ (Impact) และการให้คะแนนทั้ง ๒ ปัจจัย รายละเอียด ดังนี้

➤ โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่ง ในรูปของความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

➤ ผลกระทบ (Impact) การวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางการเงินและผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

ในคู่มือนี้เป็นเพียงตัวอย่างในการกำหนดเกณฑ์ โอกาสที่จะเกิดการทุจริต (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ทั้งนี้หน่วยงานต้องเป็นผู้กำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ตามความเหมาะสมของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ตัวอย่าง เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)	
๕	- โอกาสเกิดการกระทำทุจริตมากกว่า ๕ ครั้งต่อปี - เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)
๔	- โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๔ ครั้งต่อปี - เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)
๓	- โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๓ ครั้งต่อปี - เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)
๒	- โอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒ ครั้งต่อปี - เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)
๑	- โอกาสเกิดการกระทำทุจริต ๑ ครั้งต่อปี - เหตุการณ์ไม่น่ามีโอกาสเกิดขึ้น (ไม่เกิดขึ้นเลย)

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) ทางด้านการเงิน

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๔	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๓	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๒	ความเสียหายตั้งแต่..... บาท ถึง..... บาท
๑	ความเสียหาย..... บาท หรือน้อยกว่า

ตัวอย่าง เกณฑ์ผลกระทบ (Impact) ที่ไม่ใช่ทางการเงิน

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	- เกิดความเสียหายต่อรัฐเจ้าหน้าที่ถูกลงโทษข้อมูลความผิดเข้าสู่กระบวนการทางยุติธรรม - เกิดการฟ้องร้องต่อศาล หรือหน่วยงานกำกับดูแล องค์กรตรวจสอบทำการตรวจสอบความเสียหายที่เกิดขึ้น
๔	- ภาพลักษณ์ของหน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ลงข่าวอย่างต่อเนื่อง และสังคมให้ความสนใจ - ร้องเรียนต่อสื่อมวลชนและมีการออกข่าว
๓	- หน่วยตรวจสอบของหน่วยงาน หรือหน่วยตรวจสอบจากภายนอกเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง - มีการส่งหนังสือร้องเรียนและตั้งคำถามต่อการทำงานโดยไม่ได้รับคำตอบที่ชัดเจน
๒	- ปรากฏข่าวลือที่อาจพาดพิงคนภายในหน่วยงาน มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส - เริ่มมีความกังวลและสอบถามข้อมูล
๑	- แทบจะไม่มี

เกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาสเกิด	ผลกระทบ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
๑	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

หลังจากหน่วยงานระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแล้ว จากนั้นหน่วยงานต้องให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยการให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตโดยพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินงานพิจารณา จาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood) และ ผลกระทบจากการทุจริต (Impact) โดยเมื่อนำ โอกาส X ผลกระทบ จะได้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score) ว่าอยู่ในระดับ สูงมาก สูง ปานกลาง หรือ ต่ำ

แบบตารางการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อโครงการ

ลำดับ ที่	ขั้นตอน การดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับ ความเสี่ยง
	ระบุขั้นตอนการ ดำเนินโครงการที่ เสี่ยงต่อการทุจริต ตั้งแต่ต้น - สิ้นสุด การดำเนิน โครงการ	ระบุประเด็นความ เสี่ยงการทุจริตในแต่ ละขั้นตอนของการ ดำเนินงาน โดยละเอียด อธิบาย รูปแบบ /วิธีการที่ อาจเกิดการทุจริต ในอนาคต				
			ให้คะแนน ตามเกณฑ์ L และ I ตามที่ หน่วยงาน	นำผลคูณ (L x I) ใส่ คะแนน		
						ระบุระดับ ความเสี่ยง ต่ำ/ปาน กลาง/สูง/สูง มาก (ดูตามตาราง จัดระดับ ความรุนแรง

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุม หรือลดโอกาสความเสี่ยงการทุจริต โดยความเสี่ยงการทุจริตที่อยู่ในโซนสีแดง (Red Zone) จะถูกเลือกมาทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต เป็นลำดับแรก ส่วนลำดับความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีส้ม สีเหลือง จะถูกเลือก ในลำดับต่อมา มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอาจมีหลากหลายวิธีการ หน่วยงานควรทำการคัดเลือก วิธีที่ดีที่สุด และประเมินความคุ้มค่าและเหมาะสม กับระดับความเสี่ยงการทุจริตที่ได้จากการประเมินมาประกอบด้วย

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ให้นำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตของ กระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินของหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน (Key Controls in place) มาทำการ ประเมินว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับใด ดี พอใช้ หรืออ่อน (ดูคำอธิบายเพิ่มเติม) เพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการ ควบคุมความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม (Further Actions to be Taken) โดยมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ควรเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้ และต้องมีการติดตามเพื่อประเมินการบริหารความเสี่ยง การทุจริตในกิจกรรมตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ที่กำหนดไว้เพื่อเป็นการยืนยันผลว่ามาตรการควบคุม ความเสี่ยงการทุจริตมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรืออาจต้องเพิ่มเติมหรือปรับแผนบริหารจัดการความเสี่ยง การทุจริตใหม่หากพบว่ารูปแบบการทุจริตหรือมีสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามวงจร PDCA ตามตารางแบบฟอร์มที่ ๒

ระดับ	คำอธิบาย
	การประเมินประสิทธิภาพมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตที่หน่วยงานมีในปัจจุบัน
ดี	การควบคุมมีความเข้มแข็งและดำเนินไปได้อย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยให้เกิดความมั่นใจได้ในระดับที่ สมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
พอใช้	การควบคุมยังขาดประสิทธิภาพถึงแม้ว่าจะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายจากความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญ แต่ก็ควรมีการปรับปรุงเพื่อให้มั่นใจว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้
อ่อน	การควบคุมไม่ได้มาตรฐานที่ยอมรับได้เนื่องจากมีความหละหลวมและไม่มีประสิทธิผล การควบคุมไม่ทำให้มั่นใจอย่างสมเหตุสมผลว่าจะสามารถลดความเสี่ยงการทุจริตได้

การรายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต หรือสถานะแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตต่อผู้บริหารของหน่วยงาน โดยห้วงระยะเวลาของการรายงานผลขึ้นอยู่กับหน่วยงาน เช่น รายงานทุกเดือน ทุกไตรมาส โดยแบบในการรายงานหน่วยงานสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม

แบบรายงานผลการดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

โครงการ					
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนิน โครงการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	ระดับ ความ เสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือ ป้องกันความเสี่ยงการ ทุจริต	ผลการดำเนินการ
	ขั้นตอน การดำเนิน โครงการที่เสี่ยง ต่อการทุจริต ตั้งแต่ต้น - สิ้นสุด	ประเด็น ความเสี่ยง การทุจริต ในแต่ละ ขั้นตอน	ต่ำ/ ปานกลาง/ สูง / สูงมาก	มาตรการ ควบคุม หรือ ป้องกัน ความเสี่ยง ให้สอดคล้อง กับประเด็น ความเสี่ยง ที่ระบุไว้	ผลการ ดำเนินการ ตามมาตรการ ที่กำหนดไว้

๓. แนวทางการจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

๓.๑ แนวความคิด

มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตในแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานที่จัดส่งสำนักงาน ป.ป.ท. ที่ผ่าน ๆ มาพบว่า ส่วนใหญ่ได้นำขั้นตอนการปฏิบัติงานตามระเบียบ กฎหมายและมาตรการโครงการอบรมให้ความรู้หรือนโยบาย มาตรการต่าง ๆ ของหน่วยงานที่ประกาศในภาพรวมขององค์กรมากำหนดเป็นมาตรการ โดยไม่สอดคล้อง ตรงประเด็นจุดเสี่ยงการทุจริตที่แท้จริง คู่มือฉบับนี้จึงขอแนะนำตัวอย่าง การจัดทำ มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ เพื่อให้คดีการทุจริตและประพฤติมิชอบลดลง ตามเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ ๒๑ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนแม่บทย่อยด้านการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

การจัดทำมาตรการเป็นวิธีการออกแบบระบบหรือกระบวนการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสิ่งที่ต้องการอันดับแรกของการจัดทำมาตรการป้องกันความเสี่ยงการทุจริต คือ ผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งการที่จะบรรลุเป้าหมายจะต้องมีวิธีการ (How To) อันประกอบด้วยกระบวนการนำเข้า (Input) เช่น ขั้นตอน กระบวนการ เพื่อให้มาตรการที่ตั้งไว้บรรลุเป้าหมาย หากมีผลลัพธ์เกิดขึ้นมากกว่า ๑ อย่าง ผลลัพธ์นั้นเป็นผลพลอยได้ (By Product) ของ มาตรการที่กำหนดไว้

ข้อมูลที่น่ามาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต ต้องได้มาจากการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ ข้อมูลจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ตามรูปแบบพฤติการณ์ความเสี่ยงการทุจริต เสมือนเป็นต้นน้ำ เพื่อนำมาสู่การกำหนดมาตรการได้ตรงจุด เป็นเสมือนกลางน้ำ ส่วนมาตรการที่กำหนดไว้ต้องนำไปสู่การบังคับใช้ ด้วยการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเพื่อนำมาทบทวนในการปรับมาตรการให้สามารถควบคุมความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มาตรการที่ดีต้องสามารถตอบสนอง รูปแบบพฤติการณ์ของความเสี่ยงที่ค้นพบเป็นเสมือนปลายน้ำ มาตรการต่างๆ ต้องมีการทบทวน ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพราะรูปแบบการทุจริต มีการพัฒนาเปลี่ยนรูปแบบ อยู่ตลอดเวลาเช่นกัน

๓.๒ แนวตัวอย่าง การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Control)

๓.๒.๑ การควบคุมการปฏิบัติงาน (Operational Control)

Operational Control การระบุวามাত্রการควบคุม ขั้นตอนตรวจสอบการทำงาน หรือข้อปฏิบัติอะไรที่ใช้ลดหรือป้องกันความเสี่ยงการทุจริต เช่น

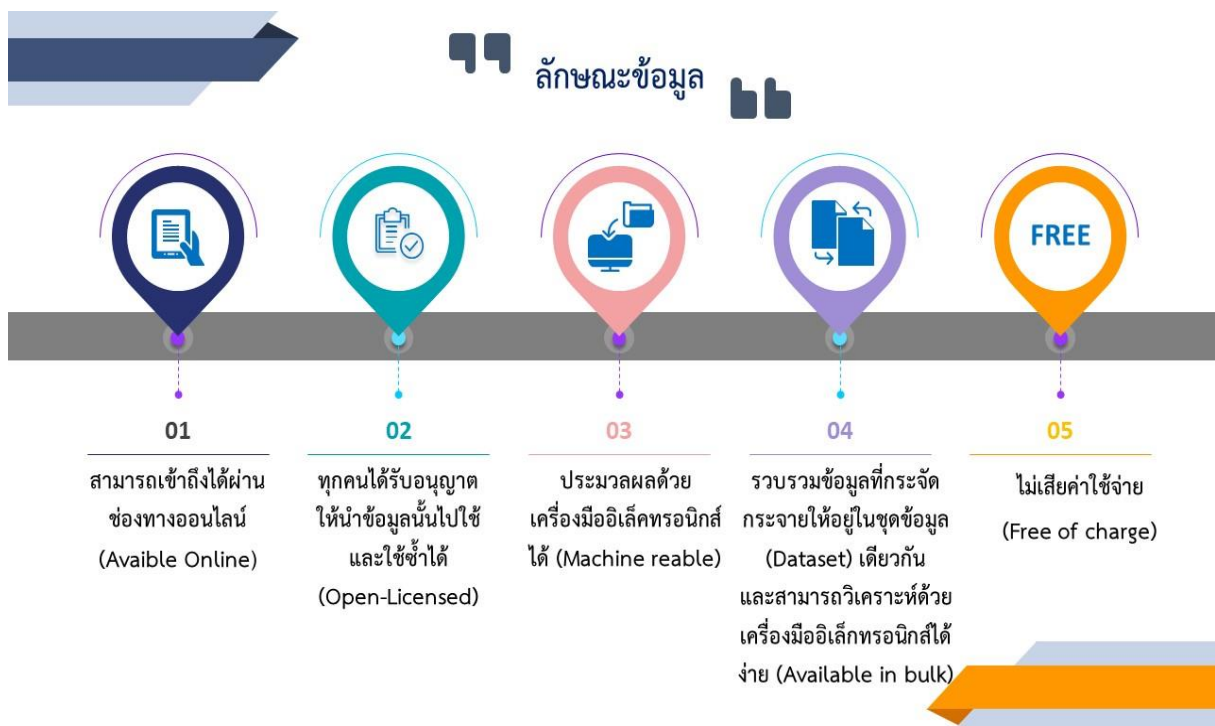
- จัดให้มี Documentation ในการปฏิบัติงาน เช่น การบันทึกภาพ เสียง ฯลฯ
- การใช้เอกสาร การรับรองตนเองเพื่อควบคุมในขั้นตอนที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ หรือตรวจสอบได้ยาก หรือไม่สามารถพิสูจน์ได้
- การแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบการตรวจสอบ ตรวจสอบ
- การกระทบข้อมูล อย่างน้อย ๒ แหล่งข้อมูลให้ตรงกัน
- การตรวจนับทางกายภาพจริง (ไม่ตรวจเพียงเอกสารอย่างเดียว)
- การใช้ระบบเทคโนโลยีมาสนับสนุนการให้บริการ เพื่อลดการเผชิญหน้า
- เปลี่ยน/ปรับ Process
- ลดขั้นตอน ลดอุปสรรค

๓.๒.๒ สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment) เช่น

๓.๒.๒.๑ การเปิดเผยข้อมูล

ข้อมูลเปิดภาครัฐ หมายถึง ข้อมูลของรัฐบาลที่ถูกเปิดเผยผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงนำไปใช้ต่อหรือแจกจ่ายได้โดยปราศจากข้อจำกัดใดๆ (องค์การสหประชาชาติ, ๒๐๑๖) รัฐบาลเปิด คือ วัฒนธรรมการกำกับดูแลที่ส่งเสริมหลักการของความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอันที่จะสนับสนุนประชาธิปไตยโดยรวม (OECD, ๒๐๑๓)

คุณลักษณะของข้อมูลเปิด (World Wide Web Foundation, 2015)

➤ ลักษณะของข้อมูลที่เปิดเผย (Open Data)

- ๑) ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ (Complete)
- ๒) เป็นข้อมูลพื้นฐานไม่ถูกปรุงแต่ง (Primary)
- ๓) อยู่ในเวลาที่เหมาะสมเพื่อรักษาคุณภาพของข้อมูล (Timely)
- ๔) สะดวกในการเข้าถึง (Accessible)
- ๕) สามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สามารถประมวลผลได้ (Machine Process able)
- ๖) ต้องเปิดเผยโดยไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory)
- ๗) ต้องไม่มีลิขสิทธิ์ (Non-proprietary)
- ๘) ทุกคนมีสิทธิใช้ข้อมูลได้ (License-free)

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนแล้ว ข้อมูลเหล่านี้ประชาชนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์ บริการ หรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ซึ่งเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินงานของภาครัฐ ทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่าย และเพิ่มมูลค่าให้กับหน่วยงานราชการ ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการทำงานและการใช้อำนาจของภาครัฐ ลดโอกาสการเกิดทุจริตที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติราชการสามารถบรรลุเป้าประสงค์ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาประเทศและพัฒนาสู่ความยั่งยืนได้อย่างสมบูรณ์

๓.๒.๒.๒ การจัดทำแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นมาตรการควบคุมความเสี่ยงการเรียกรับ หรือ ยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น หรือผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ไม่รับสินบน สินน้ำใจ และไม่เรียกร้องผลประโยชน์รวมถึงการก่อให้เกิดการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมของหน่วยงาน จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของกระบวนการที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต โดยต้องเป็นมาตรการที่เป็นผลมาจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเฉพาะกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต แนวปฏิบัติต้องสอดคล้องกับลักษณะงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง (ต้องไม่เป็นนโยบาย มาตรการ คู่มือ หรือแนวทางที่ประกาศในภาพรวมของหน่วยงาน ที่ไม่มีการระบุเฉพาะเจาะจงสำหรับเจ้าหน้าที่ประเภทที่มีความเสี่ยงสูงชัดเจน)

ตัวอย่าง การจะรับของขวัญและหรือผลประโยชน์ใดๆ จากการปฏิบัติหน้าที่ ต้องสามารถตอบคำถามนี้ให้ได้ก่อน

- ใครให้ ถ้าไม่ใช่เรามีตำแหน่งหน้าที่นี้เค้าจะให้เราหรือไม่
- ให้อะไร ของขวัญ สินน้ำใจ หรือการเลี้ยงรับรอง หุหรหาหรือแพงเกินไปหรือไม่
- ให้เมื่อใด ช่วงเวลาหรือความบ่อยครั้งในการให้หรือเลี้ยงรับรอง เช่น ใกล้การขออนุมัติ อนุญาต ต่อใบอนุญาต ประมูลโครงการของรัฐ
- ทำไมต้องรับ รับแล้วจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงดุลยพินิจ หรือเอื้อประโยชน์ภายหลังหรือไม่ ผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เช่น

สินบน (Bribery) : ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ที่เสนอว่าจะให้ สัญญาว่าจะให้ มอบให้ การยอมรับ การให้ หรือการร้องขอสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างหนึ่งลักษณะจงใจให้กระทำการหรือไม่กระทำการที่ขัดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ

คำอำนวยความสะดวก : คือค่าใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยที่จ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่างไม่เป็นทางการเป็นการให้เพียงเพื่อให้มั่นใจว่าเจ้าหน้าที่รัฐจะดำเนินการตามขั้นตอน กระบวนการหรือเป็นการกระตุ้นให้ดำเนินการอย่างรวดเร็วขึ้น โดยกระบวนการนั้นไม่ต้องใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นการกระทำอันชอบด้วยหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐผู้นั้น

คำรับรอง และของขวัญ คำรับรองและของขวัญ : เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมของผู้รับบริการรัฐ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี หรือเป็นการแสดงออกซึ่งสินน้ำใจ วัฒนธรรมทางสังคม ซึ่งอาจรวมถึง ค่าที่พัก ค่าโดยสาร การศึกษาดูงาน ค่าอาหารและเครื่องดื่ม บัตรกำนัล ฯลฯ

สินน้ำใจ : คือความเอื้อเฟื้อเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการมีน้ำใจ ความมีมิตรไมตรี การดูแลกันและกัน เป็นต้น โดยอาจหวังการเอาประโยชน์จากการใช้อำนาจรัฐของผู้รับในอนาคต

ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เป็นค่าสิ่งของใด ๆ ที่มีค่าทางการเงินรวมถึงสิ่งใช้แทนเงินสดและสิ่งที่สามารถแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้

ข้อควรระวัง : การรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด โดยธรรมจรรยา”และการรับของขวัญจากการปฏิบัติหน้าที่ จะมีความแตกต่างกัน โดยธรรมจรรยา: หมายถึง การรับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้จากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสเทศกาลหรือวันสำคัญ ซึ่งแตกต่างจากการรับของขวัญของกำนัล จากการปฏิบัติหน้าที่ การรับของขวัญ หรือประโยชน์อื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่อาจมีความเสี่ยงเป็นการรับสินบน ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการขัดกันของผลประโยชน์ (Conflict of interests: COI) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่าง การขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนของเจ้าหน้าที่ นักการเมือง หรือพนักงานที่นำมาตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ส่วนรวม จนทำให้เกิดความไม่เป็นกลาง ไม่มีความสมดุลและไม่ถูกต้องของผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เท่าที่ควร ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะสามารถนำไปสู่การทุจริตได้

ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อนหรือการขัดกันแห่งผลประโยชน์ มี ๓ ประเภท ได้แก่

๑. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) คือ มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและสาธารณะเกิดขึ้น

๒. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived & apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่ามี แต่จริงๆอาจไม่มีก็ได้ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้อย่างขาดประสิทธิภาพ ก็อาจนำมาซึ่งผลเสียไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง ข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้นแต่ต้องทำให้คนอื่นรับรู้ และเห็นด้วยว่าไม่ได้รับประโยชน์เช่นนั้นจริง

๓. ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ (potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบันอาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

สำหรับลักษณะการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดในปัจจุบันมี ๙ ลักษณะ ดังนี้

๑. การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ
 ๒. การทำธุรกิจกับตนเองหรือเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานที่ตนสังกัด
 ๓. การทำงานหลังจากพ้นตำแหน่งเจ้าหน้าที่หรือเกษียณอายุราชการ
 ๔. การทำงานอาชีพพิเศษที่ตรงกับหน้าที่ของรัฐ
 ๕. การใช้ข้อมูลภายในของทางราชการเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง
 ๖. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
 ๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อผลทางการเมือง
 ๘. การใช้ตำแหน่งหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง
 ๙. การใช้อิทธิพลเข้าไปมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐอื่น
- ในลักษณะพฤติกรรมที่ส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

๓.๒.๓ การควบคุม การตรวจสอบ (Monitoring Control)

การออกแบบระบบตรวจเฝ้าระวัง (MONITORING SYSTEM) วงรอบการติดตามผลและ/หรือรอบการสุ่มตรวจสอบ ตรวจอะไร ใครเป็นผู้ตรวจ เป็นระยะตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุดโครงการ/การตรวจแบบไม่แจ้งล่วงหน้า (Surprise check) หรือการวางระบบในการตรวจสอบถ่วงดุล (Check and Balance) การแบ่งแยกหน้าที่เพื่อลดช่องทางการเกิดการทุจริต ตามหลัก 3-Lines of Denfense ระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability System) เป็นต้น

แบบการจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

โครงการ.....							
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนิน โครงการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	ระดับ ความ เสี่ยง	มาตรการควบคุม หรือป้องกัน ความเสี่ยงการ ทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะ เวลา	ผู้รับ ผิดชอบ
	ขั้นตอน การดำเนิน โครงการที่ เสี่ยงต่อการ ทุจริตตั้งแต่ ต้น - สิ้นสุด การดำเนิน โครงการ	ประเด็น ความ เสี่ยงการ ทุจริตใน แต่ละ ขั้นตอน	ต่ำ/ ปานกลาง/ สูง / สูงมาก	มาตรการ ควบคุม หรือ ป้องกัน ความเสี่ยง ให้สอดคล้อง กับประเด็น ความเสี่ยง ที่ระบุไว้	วิธีดำเนิน การตาม มาตรการ ที่กำหนด ไว้	ระยะ เวลาใน การ ดำเนินการ แต่ละ ขั้นตอน	ผู้รับผิดชอบ ในการ ดำเนินการ

๓.๓ การรายงานผลการดำเนินการตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต หรือสถานะแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตต่อผู้บริหารของหน่วยงาน โดยห้วงระยะเวลาของการรายงานผลขึ้นอยู่กับหน่วยงาน เช่น รายงานทุกเดือน ทุกไตรมาส โดยแบบในการรายงานหน่วยงานสามารถปรับได้ตามความเหมาะสม

แบบรายงานผลการดำเนินการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

โครงการ					
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	ระดับ ความ เสี่ยง	มาตรการควบคุมหรือ ป้องกันความเสี่ยง การทุจริต	ผลการดำเนินการ
	ขั้นตอน การดำเนิน โครงการที่ เสี่ยงต่อการ ทุจริตตั้งแต่ ต้น - สิ้นสุด การดำเนิน โครงการ				
		ประเด็น ความเสี่ยง การทุจริต	ต่ำ/ ปานกลาง/ สูง / สูงมาก	มาตรการ ควบคุม หรือ ป้องกัน ความเสี่ยง ให้สอดคล้อง กับประเด็น ความเสี่ยง ที่ระบุไว้	
					รายงานผล การ ดำเนินการ ตาม มาตรการ ควบคุม หรือ ป้องกัน ความเสี่ยง การทุจริต

ส่วนที่ ๕

แบบรายงานตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

สำนักงาน ป.ป.ท. ได้พัฒนาเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ และได้กำหนดแบบรายงานตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ดังนี้

๑. แบบรายงานที่ต้องแนบพร้อมคำขอของงบประมาณ ส่งสำนักงบประมาณ มีจำนวน ๒ แบบ ได้แก่

- แบบ ๐๑.๑ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
- แบบ ๐๑.๒ แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๒. แบบรายงานที่ต้องส่งสำนักงาน ป.ป.ท. มีจำนวน ๔ แบบ ได้แก่

- แบบ ๐๒.๑ ข้อมูลโครงการ ๑๒ รายการ
- แบบ ๐๒.๒ แบบประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ แบ่งเป็น ๓ หมวด รวม ๑๓ รายการ ได้แก่
หมวดที่ ๑ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต (๓ รายการ)
หมวดที่ ๒ การวิเคราะห์ผลกระทบความคุ้มค่า การควบคุมกำกับและ
ตรวจสอบ (๓ รายการ)
หมวดที่ ๓ การเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ (๗ รายการ)
- แบบ ๐๒.๓ แบบการประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
- แบบ ๐๒.๔ แบบบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๓. แบบรายงานสรุปผลการตรวจติดตามโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ (สำหรับหน่วยงานตรวจสอบ และตรวจสอบภายในหน่วยงานเจ้าของโครงการ)

- แบบรายงานสรุปผลการตรวจติดตามโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
 - แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
(สำหรับโครงการใหม่)
 - แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
(สำหรับโครงการต่อเนื่อง)

๑. แบบรายงานที่ต้องแนบพร้อมคำขอของงบประมาณ ส่งสำนักงานงบประมาณ

จำนวน ๒ แบบ ได้แก่

๑. แบบ ๐๑.๑ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
๒. แบบ ๐๑.๒ แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

(แบบ ๐๑.๑) การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

ชื่อโครงการ.....						
หน่วยงาน.....						
ท่านมีแผนที่จะนำโครงการนี้เข้าร่วมโครงการข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact : IP) หรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี						
ท่านมีแผนที่จะนำโครงการนี้เข้าร่วมโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Construction Sector Transparency : CoST) หรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี						
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนินโครงการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	คะแนนความเสี่ยงการทุจริต (Risk Score)			
			Likelihood	Impact	Risk Score (Lx I)	ระดับ ความเสี่ยง

(แบบ ๐๑.๒) การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

โครงการ.....							
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนิน โครงการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	ระดับ ความ เสี่ยง	มาตรการควบคุม หรือป้องกัน ความเสี่ยงการ ทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะ เวลา	ผู้รับ ผิดชอบ

๒. แบบรายงานที่ต้องส่ง สำนักงาน ป.ป.ท.

๑. แบบ ๐๒.๑ แบบรายงานข้อมูลโครงการ (๑๒ รายการ)
๒. แบบ ๐๒.๒ แบบการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ (๓ หมวด ๑๓ รายการ)
 - หมวดที่ ๑ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต (๓ รายการ)
 - หมวดที่ ๒ การวิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า การควบคุม กำกับและตรวจสอบ (๓ รายการ)
 - หมวดที่ ๓ การเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ (๗ รายการ)
๓. แบบ ๐๒.๓ การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
๔. แบบ ๐๒.๔ แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
๕. แบบรายงานสรุปผลการตรวจติดตามโครงการตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
 - ๕.๑ แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
(สำหรับโครงการใหม่)
 - ๕.๒ แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
(สำหรับโครงการต่อเนื่อง)

หมายเหตุ :

- แบบรายงานตามข้อ ๑-๔ เป็นแบบรายงานที่หน่วยงานเจ้าของโครงการจัดทำส่งมายังสำนักงาน ป.ป.ท.
- แบบรายงานตามข้อ ๕ เป็นแบบรายงานที่หน่วยงานตรวจสอบจัดทำส่งมายังสำนักงาน ป.ป.ท.

(แบบ ๐๒.๑) แบบรายงานข้อมูลโครงการ ๑๒ รายการ

รายการ	รายละเอียดข้อมูลโครงการ
๑.	ชื่อหน่วยงาน.....
๒.	ชื่อโครงการ
๓.	งบประมาณ ๓.๑ งบประมาณที่ขอรับการจัดสรร (งบในคำของบประมาณ)บาท ๓.๒ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร.....บาท
๔.	หน่วยงานเจ้าของโครงการ
๕.	พื้นที่ดำเนินโครงการ
๖.	ข้อมูลพิกัด LAT/LONG
๗.	วิธีดำเนินโครงการ เช่น หน่วยงานดำเนินการเอง หน่วยงานอุดหนุนงบประมาณหรือเบิกจ่ายแทนกัน ให้หน่วยงานอื่น ฯลฯ (ถ้ามีการจัดซื้อจัดจ้างให้ระบุวิธี).....
๘.	ระยะเวลาดำเนินโครงการ.....
๙.	โครงการได้เข้าร่วมข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) หรือไม่
๑๐.	โครงการได้เข้าร่วมโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Construction Sector Transparency : CoST) หรือไม่
๑๑.	ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ หรือแผนระดับอื่นๆ ๑๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐ ด้าน..... ๑๑.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น..... ๑๑.๓ แผนระดับอื่นๆ
๑๒.	ชื่อผู้ประสานงานโครงการ
	ตำแหน่ง.....สังกัด.....
	เบอร์โทรศัพท์.....E-mail.....
	ID Line.....

(แบบ ๐๒.๒) แบบประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
(๓ หมวด ๑๓ รายการ)

หมวดที่ ๑ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต ๓ รายการ

เกณฑ์การประเมิน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย/ แนบเอกสารอ้างอิง
๑. หน่วยงานมีการจัดทำการประเมินความเสี่ยงและแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตในขั้นตอนการจัดทำคำของบประมาณต่อสำนักงบประมาณ			
๒. หน่วยงานมีการทบทวน ปรับปรุง การประเมินความเสี่ยงและแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตหลังจากได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว			
๓. หน่วยงานได้มีการนำข้อสังเกตหรือข้อตรวจพบในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานตรวจสอบภาควิชาการ หรือภาคประชาสังคม มาพิจารณาประกอบการการศึกษาด้วย			

หมวดที่ ๒ การวิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า การควบคุม กำกับ และตรวจสอบ ๓ รายการ

เกณฑ์การประเมิน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย/ แนบเอกสารอ้างอิง
๑. หน่วยงานมีการแต่งตั้งบุคคลหรือคณะทำงาน รับผิดชอบในการศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบในระยะสั้น และระยะยาว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และฐานะทางด้านการเงินการคลังของประเทศ รวมทั้งความคุ้มค่าในการดำเนินโครงการ			
๒. หน่วยงานมีการแต่งตั้งคณะทำงานหรือมอบหมายบุคลากรรับผิดชอบในการจัดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตและแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต			
๓. หน่วยงานมีการมอบหมายให้มีการกำกับ ติดตามการดำเนินโครงการด้วยความโปร่งใส เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตมีประสิทธิภาพเพียงพอ (เช่น ผู้ตรวจสอบภายใน ผู้ตรวจราชการ ค.ต.ป. ประจำกระทรวง เป็นต้น)			

หมวดที่ ๓ การเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ ๗ รายการ

เกณฑ์การประเมิน	มี	ไม่มี	คำอธิบาย/ เอกสารอ้างอิง/ ระบุ URL
๑. หน่วยงานมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อการดำเนินโครงการ และมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย			
๒. หน่วยงานมีการศึกษา หรือมีรายงานผลการศึกษาความคุ้มค่า/ความเป็นไปได้ของโครงการ หรือผลการศึกษาความจำเป็นในการจัดทำโครงการว่าสนับสนุนหรือแก้ไขปัญหาหรือจุดอ่อนของประเทศในเรื่องใด			
๓. หน่วยงานมีการสรุปผลสำรวจผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม			
๔. หน่วยงานมีแผนการเวนคืนที่ดินและการจ่ายค่าชดเชย			
๕. หน่วยงานมีการเผยแพร่การประเมินความเสี่ยงการทุจริต และแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตที่ผู้บริหารหน่วยงานให้ความเห็นชอบแล้ว			
๖. หน่วยงานมีการเผยแพร่ขอบเขตงาน (TOR) ในรูปแบบที่ให้ทุกคนสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์และใช้ต่อหรือใช้ซ้ำ (Open-licensed) หรือ ปร ะ ม ว ล ผล ตั ว ย เ ค รื่ อ ง ม ี อ อิ เล็กทรอนิกส์ (Machine-readable) ได้ เช่น ไฟล์ Word/Excel			
๗. หน่วยงานมีช่องทางให้ประชาชนสามารถติดต่อกับผู้ประสานงานโครงการ ในกรณีที่มีข้อร้องเรียนหรือแจ้งเหตุต่าง ๆ ไว้ที่ ป้ายโครงการงานก่อสร้าง หรือช่องทางอื่นๆ			

(แบบ ๐๒.๓) การประเมินความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

ลำดับ ที่	ขั้นตอน การดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับ ความเสี่ยง

(แบบ ๐๒.๔) แผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

โครงการ.....							
ลำดับ ที่	ขั้นตอนการดำเนิน โครงการ	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต	ระดับ ความ เสี่ยง	มาตรการควบคุม หรือป้องกัน ความเสี่ยงการ ทุจริต	วิธีดำเนินการ	ระยะ เวลา	ผู้รับ ผิดชอบ

[illegible]

แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการ
ที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

๑. รายละเอียดโครงการ

๑.๑ หน่วยงานเจ้าของโครงการ

.....

๑.๒ ชื่อโครงการ

.....

๑.๓ งบประมาณ

๑) งบประมาณที่ขอรับการจัดสรร (งบในคำของบประมาณ) บาท

๒) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร..... บาท

๑.๔ พื้นที่ดำเนินโครงการ

.....

.....

๑.๕ ข้อมูลพิกัด LAT/LONG

.....

.....

๑.๖ วิธีดำเนินโครงการ เช่น หน่วยงานดำเนินการเอง หน่วยงานอุดหนุนงบประมาณหรือเบิกจ่ายแทนกัน
ให้หน่วยงานอื่น ฯลฯ (ถ้ามีการจัดซื้อจัดจ้างให้ระบุวิธี)

.....

.....

๑.๗ ระยะเวลาดำเนินโครงการ

.....

๑.๘ โครงการได้เข้าร่วมข้อตกลงคุณธรรม (Integrity Pact) หรือไม่

.....

๑.๙ โครงการได้เข้าร่วมโครงการความโปร่งใสในการก่อสร้างภาครัฐ (Construction Sector
Transparency : CoST) หรือไม่

.....

๑.๑๐ ความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ หรือแผนระดับอื่นๆ

๑) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ด้าน.....

๒) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น.....

๓) แผนระดับอื่นๆ

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- ๑).....
- ๒).....
- ๓).....
- ๔).....

๓. การรายงานผลการตรวจ ติดตามการดำเนินโครงการฯ ตามแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต
เชิงนโยบาย

๓.๑ การรายงานผลตามแบบรายงาน/แบบประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบาย
ในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่

๑) การประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
พิจารณาจากรายละเอียดข้อมูลโครงการ จำนวน ๑๒ รายการ (ตามแบบ ๐๒.๑)

พบว่า

.....

๒) รายงานสรุปผลการประเมินตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนิน
โครงการขนาดใหญ่ (ตามแบบ ๐๒.๒ (๓ หมวด ๑๓ รายการ))

หมวดที่ ๑ การบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

พบว่า

.....

หมวดที่ ๒ การวิเคราะห์ผลกระทบ ความคุ้มค่า การควบคุม กำกับ และตรวจสอบ

พบว่า

.....

หมวดที่ ๓ การเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินโครงการ

พบว่า

.....

๓) รายงานสรุปผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริต (ตามแบบ ๐๒.๓)

พบว่า.....

.....

๔) รายงานสรุปแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต (ตามแบบ ๐๒.๔)

พบว่า

.....

๓.๒ การรายงานผลการตรวจ ติดตามดำเนินงานโครงการฯ

(ให้รายงานความคืบหน้าดำเนินการตามแผนงาน/มาตรการที่ได้กำหนดไว้)

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ข้อค้นพบจากการตรวจ ติดตามการดำเนินโครงการฯ

๔.๑ จุดแข็ง

.....

.....

.....

๔.๒ จุดอ่อน

.....

.....

.....

๕. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบและประเมินผล

๕.๑ ปัญหาอุปสรรค

.....

.....

.....

๕.๒ ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

.....

.....

.....

๕.๓ ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

.....

.....

.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ผู้รายงาน

สำหรับโครงการต่อเนื่อง

แบบรายงานผลการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินโครงการ
ที่เป็นไปตามเกณฑ์ชี้วัดความเสี่ยงการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

๑. รายละเอียดโครงการ

๑.๑ หน่วยงานเจ้าของโครงการ

.....

๑.๒ ชื่อโครงการ

.....

๑.๓ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร..... บาท

๑.๔ พื้นที่ดำเนินโครงการ

.....

.....

๑.๕ วิธีดำเนินโครงการ เช่น หน่วยงานดำเนินการเอง หน่วยงานอุดหนุนงบประมาณหรือเบิกจ่ายแทนกัน ให้หน่วยงานอื่น ฯลฯ (ถ้ามีการจัดซื้อจัดจ้างให้ระบุวิธี)

.....

.....

๑.๖ ระยะเวลาดำเนินโครงการ

.....

๒. ผลการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินโครงการฯ

(ให้รายงานผลและความคืบหน้าในการดำเนินโครงการตามแผนงาน/มาตรการหรือข้อเสนอแนะต่างๆ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินโครงการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบและประเมินผล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

ผู้รายงาน

ภาคผนวก

ตัวอย่าง และกรณีศึกษาความเสี่ยงการทุจริต

โครงการก่อสร้างถนนและท่อระบายน้ำ

- การจัดจ้างเกี่ยวกับงานก่อสร้างและระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น สร้างถนนทำท่อระบายน้ำ อาจจะมีการคิดราคาซ่อนไว้ให้กับผู้รับจ้างบางราย ไว้ใน ปร.๔ (แบบประมาณราคากลาง) บางรายการ ต่อมาจะมีการประกาศขายแบบ แล้วจะมาเจรจากันโดยผู้รับเหมาด้วยกันหรือกับเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของหน่วยงานด้วยว่ามีการตกลงจ่ายที่ เปอร์เซ็นต์ และให้แก่ผู้ควบคุมงาน เปอร์เซ็นต์ ถ้าเจรจากันได้แล้วก็สรุปว่าจะให้ผู้รับเหมารายใดเป็นผู้ได้งาน โดยอาจมีการจ่ายเงินค่าตอบแทนให้กับผู้มาซื้อแบบรายอื่น ๆ ที่ตกลงว่าจะไม่เข้ามารับงาน ซึ่งผู้รับเหมาจะทำการยื่นราคาสูงกว่าราคากลางที่กำหนดไว้ บางรายก็ไม่ยื่นซองประกวดราคา เมื่อเปิดซองก็จะได้รับเหมาที่ตกลงกันไว้แล้ว ผู้รับเหมาจะเข้ามาดำเนินการก่อสร้างโครงการ กรณีที่สัญญาระบุการแบ่งงวดงานไว้ ๒ งวด เมื่อส่งงานงวดที่ ๑ ก็จะมีการจ่ายเปอร์เซ็นต์ให้ครึ่งหนึ่งตามที่ตกลงกันไว้ แล้วแบ่งจ่ายให้ผู้ควบคุมงาน เปอร์เซ็นต์ ลักษณะนี้เองงานบางอย่างผู้รับจ้างอาจจะทำไม่ตรงตามมาตรฐาน ตัวอย่างรูปแบบความเสี่ยงการทุจริต เช่น
- งานก่อสร้างวางท่อระบายน้ำเช่นจะต้องทำการถมหกล้อมกลวงความยาว ๒ เมตร ทุกระยะ ๑ เมตร แล้วนำทรายหยาบรองพื้นหนา ๑๐ เซนติเมตร เทคอนกรีตหยาบหนา ๑๐ เซนติเมตร เพื่อรองรับท่อระบายน้ำ ผู้รับเหมาบางรายไม่มีการถมหกล้อม หรืออาจใช้ถมที่มีความยาว ๑ เมตร แล้วเอาทรายลงโดยไม่มีการเทคอนกรีตหยาบรองพื้นโดยที่ผู้ควบคุมงานบางรายอาจเผลอให้แก่ผู้รับเหมา
- งานก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กแบบแปลนจะกำหนดให้มีการบดอัดให้แน่นเพื่อป้องกันพื้นทรุด แล้วมีผลทดสอบตามค่าที่ผู้ออกแบบได้กำหนดไว้ ผู้รับเหมาส่วนมากจะไม่มีมีการบดอัดจริงตามแบบ โดยจะมีการทำหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้สถาบันหรือหน่วยงานราชการมาทำการทดสอบพอเป็นพิธี แล้วทำผลการทดสอบขึ้นมา ส่งมาให้ทางหน่วยงานที่จ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับสัญญาตามแบบแปลนที่ระบุเอาไว้ เมื่อได้ผลการทดสอบที่ระบุว่าได้ค่าความหนาแน่นตามแบบที่ระบุ ก็จะมีการปรับทรายรองพื้นเข้าแบบข้างเทคอนกรีตจนแล้วเสร็จ จะต้องมีการบ่มน้ำเพื่อไม่ให้คอนกรีตสูญเสียไปตามมาตรฐานทางด้านวิศวกรรมพื้นคอนกรีตส่วนมากเมื่อเทแล้วจะไม่มีการบ่มน้ำซึ่งเป็นสาเหตุทำให้ถนนทรุดคอนกรีตแตกร้าว เนื่องจากพื้นบดอัดไม่แน่น และคอนกรีตมีการสูญเสีย เนื่องจากไม่ได้บ่มคอนกรีตด้วยน้ำตามมาตรฐานทางวิศวกรรม

โครงการก่อสร้างประปาหมู่บ้าน

- ราคากลางอาจแพงกว่าความเป็นจริง
- การก่อสร้างอาจไม่เป็นไปตามแบบ สร้างเสร็จใช้งานไม่ได้
- ถังเก็บน้ำอาจจะไม่สามารถเก็บน้ำไม่สามารถส่งไปบ้านเรือนราษฎรบนพื้นที่สูงได้ เนื่องจากถังเก็บอยู่ในระดับต่ำกว่า ส่วนจุดสุดท้าย
- มีก่อสร้างบางจุดอาจนำหลักฐานจุดที่ดำเนินการมาเป็นหลักฐานเบิกจุดอื่นที่ไม่ได้ก่อสร้าง (วนเบิก)

โครงการขุดสระน้ำ ขุดคลอง ลอกคลอง ขุดบ่อบาดาล

- ดินอาจหาย ปริมาณดินที่ขุดอาจนำไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- มีการคำนวณงบประมาณ นำดินที่ขุดไปทิ้งแต่ไม่ระบุสถานที่ทิ้งให้ชัดเจน อาจทำให้งบประมาณส่วนนี้สูงเกินความจริง ความกว้าง ความลึก ความลาดชันของขอบสระอาจไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญา
- การใช้ประโยชน์อาจไม่สามารถเก็บน้ำได้จริง (ได้ใช้เงินแต่ไม่ได้ใช้งาน)
- มีการดูทรายอาจมากกว่าตามที่ระบุไว้ในสัญญา

- อาจไม่มีของหรือมีแต่ไม่ครบ ชุดไม่ครบจำนวน หรือไม่มีการดำเนินการใด ๆ แต่นำหลักฐานของอีกแห่งหนึ่งมาประกอบการเบิกจ่ายงบประมาณ
- อาจเลือกพื้นที่ผิดเป้าหมาย ไม่ใช่พื้นที่ราบต่ำ ขาดประสิทธิภาพเก็บกักน้ำ การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมายพบว่า การคัดเลือกพื้นที่ก่อสร้างไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของโครงการ กล่าวคือ ไม่ใช่เป็นพื้นที่ราบต่ำ ขาดประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำ พื้นที่เป็นดินทราย พื้นที่เกลือ ขึ้นเป็นดินเค็ม พื้นที่ ซึ่งมีก้อนหินขนาดใหญ่ คุณภาพน้ำไม่เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ทางการเกษตร หรือขนาดพื้นที่ขุดสระน้ำมีไม่เพียงพอตามเงื่อนไขของโครงการ

การใช้บักขีพิบัติ

- การประกาศเขตภัยพิบัติอาจไม่ถูกต้อง ไม่มีภัยพิบัติเกิดขึ้นจริง มีเพียงเหตุฝนตกหรือน้ำท่วมปกติ และภาพถ่ายประกอบการขออนุมัติไม่ตรงกับพื้นที่จริง บางโครงการใช้ภาพซ้ำซ้อนกันมาขออนุมัติงบประมาณ
- อาจมีการกำหนดตัวคู่สัญญาและคู่เทียบไว้ล่วงหน้า
- การอนุมัติให้ความช่วยเหลืออาจไม่ถูกต้อง เช่น ถนนเสียหายเป็นหลุมเป็นบ่อ แต่ประเมินว่าเสียหายจนไม่สามารถสัญจรไปมาได้ และอนุมัติให้ซ่อมแซมถนนทั้งสาย
- การจัดซื้อจัดจ้างอาจไม่ถูกต้อง บางพื้นที่ผู้รับจ้างไม่มีอาชีพหรือศักยภาพเพียงพอที่จะรับว่าจ้าง บางรายเป็นลูกหลานของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ต้องนำแรงงานชาวบ้านมาช่วยปรับเกลี่ยถนน ไม่มีช่างควบคุมงาน บางโครงการผู้รับจ้างอาจเป็นลูกจ้างของหน่วยงานเอง
- การตรวจรับงานอาจไม่ถูกต้อง เช่น สัญญากำหนดให้ซ่อมแซมเป็นถนนลูกรังแต่ผู้รับจ้างนำหินคลุกมาลงแทน
- ฤกษ์ยังชีพอาจแพงเกินจริง สิ่งของในฤกษ์มีคุณภาพต่ำ ของไม่เหมาะสม เครื่องอุปโภคบริโภคหมดอายุ
- จัดซื้อจัดจ้าง ฤกษ์ยังชีพอาจไม่ครบ แต่เบิกครบ ทำใบเสร็จปลอม ร่วมมือกับผู้ประกอบการเขียนจำนวนเต็ม

โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ

- จุดที่ทำการก่อสร้างอาจไม่ตรงตามที่กำหนด
- วัสดุอาจไม่ครบถ้วน ไม่ตรงตามมาตรฐาน วัสดุไม่ได้มาตรฐาน ราคาก่อสร้างไม่เป็นไปตามมาตรฐาน
- การจัดเรียงกระสอบอาจไม่เป็นไปตามแบบที่กำหนด
- ฝายที่สร้างแล้วเสร็จอาจใช้ไม่ได้จริง
- ฝายอาจหาย ไม่มีการสร้าง สร้างบางจุด ไม่สร้างบางจุด

โครงการระบบเครือข่ายไร้สายความเร็วสูง FREE WIFI - CCTV

- การกำหนดราคากลางอาจไม่สอดคล้องกับกับรายละเอียดและคุณลักษณะเฉพาะ
- ติดตั้งวงจรอาจซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น หรือซ้ำซ้อนกันเอง ติดตั้งไม่ครบ
- อุปกรณ์บำรุงต่าง ๆ อาจราคาแพงเกินความเป็นจริง เกินความจำเป็น หรือจำเป็นน้อย
- อาจไม่ได้ใช้ประโยชน์ หรือ ใช้ประโยชน์ไม่เต็มประสิทธิภาพ
- กล้องโทรทัศน์วงจรปิดแสดงภาพบนจอโทรทัศน์อาจไม่ชัดเช่นภาพมัว ไม่คมชัด กลางคืนภาพไม่ชัดเพราะไม่มีไฟฟาส่องสว่างเพียงพอ

ตัวอย่าง กรณีศึกษา

- การใช้จ่ายงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-๑๙ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) แห่งหนึ่ง ใช้งบประมาณ ๑,๖๕๐,๐๐๐ บาท ซื้อเครื่องฟ่นละอองฝอย ขนาดบรรจุน้ำยาฆ่าเชื้อ ๔ ลิตร จำนวน ๓๐ เครื่อง หรือราคาเครื่องละ ๕๕,๐๐๐ บาท จากบริษัทที่จดทะเบียนจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มในจังหวัดหนึ่ง ซึ่งราคาอาจแพงเกินจริง เพราะในท้องตลาด เครื่องฟ่นละอองฝอยมีราคาเครื่องละ ๑๗,๐๐๐ – ๓๕,๐๐๐ บาทเท่านั้น
- การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาหรือข้อตกลงเป็นหนังสือมีการดำเนินการหลังจากมีการตรวจรับงานเสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้ว
- การแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาโดยเพิ่มเติมงานจากแบบรูปรายการละเอียดตามสัญญา ที่เป็นการเพิ่มเติมงานก่อสร้าง ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่เป็นงานก่อสร้างที่ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กับงานก่อสร้างเดิมและไม่อยู่ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างเดิม
- การกำหนดรายละเอียดหรือคุณลักษณะของพัสดุที่เกี่ยวกับผู้ผลิตและได้รับอนุมัติจดทะเบียนผลิตภัณฑ์จากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหรือได้รับการรับรองคุณภาพจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ISO หรือการระบุว่ามีความเหมาะสมจำหน่ายในประเทศไทย มีบริการหลังการขายและมีอะไหล่สำรอง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการทดสอบจากสถาบันต่าง ๆ ทำให้มีผู้ประกอบการเพียงรายเดียวเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเสนอราคาตามประกาศ ทำให้เป็นการกีดกันหรือไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม หรือเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการสินค้าจากต่างประเทศเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการบางราย
- ราคาผลงานก่อสร้าง
 ๑. ไม่ใช้ราคามาตรฐานที่สำนักงานงบประมาณหรือหน่วยงานกลางอื่นกำหนด แต่ มีการสืบราคาจากผู้มีอาชีพแทน
 ๒. ไม่มีการถอดแบบจริง/ปริมาณงานไม่ถูกต้อง
 ๓. ไม่ใช้ราคาวัสดุของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด
 ๔. ไม่มีหลักฐานการสืบราคา (กรณีไม่มีในราคาที่กระทรวงพาณิชย์ประกาศ)
- ข้อสังเกตการใช้จ่ายงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กรณีการจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือ โควิด ๑๙
 ๑. ราคาจัดซื้อสูงเกินจริงเมื่อเทียบกับราคาหรือคุณสมบัติของพัสดุในสถานการณ์ขณะนั้น
 ๒. ไม่ปรากฏหลักฐานการสืบราคาให้ตรวจสอบ
 ๓. ร้านคู่เทียบยืนยันว่าไม่ได้เป็นผู้เสนอราคาตามเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง
 ๔. นำพัสดุนั้นใหม่มาสับเปลี่ยนกับที่ได้ตรวจรับไปแล้ว
 ๕. ยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่ผ่านการต่อรองแล้วและไปจัดซื้อใหม่ในราคาที่สูงกว่าเดิม
 ๖. ผู้รับจ้างและคู่เทียบไม่ใช่ผู้ประกอบการที่มีอาชีพขายหรือรับจ้างโดยตรง
 ๗. จัดซื้อกับผู้ประกอบการต่างท้องที่ ทั้ง ๆ ที่ราคาสูงกว่าผู้ประกอบการในท้องที่
 ๘. จัดซื้อเกินวงเงินที่มีอำนาจอนุมัติ
 ๙. จัดซื้อในปริมาณที่มากเกินไปจนความจำเป็น

๑๐. มีชื่อร้านค้าเทียบเพื่อสืบราคา แต่ไม่มีราคาในการนำเสนอ
๑๑. คู่สัญญาและคู่เทียบมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน
๑๒. เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้จัดหาสินค้าเอง โดยจ่ายเงินให้กับบริษัท/ร้านค้า เพื่อขอนำชื่อบริษัท/ร้านค้านั้นมาเป็นคู่สัญญาแทนตน
๑๓. คณะกรรมการตรวจรับ ไม่ได้ทำการตรวจรับจริง แต่มีเจ้าหน้าที่นำเอกสารการตรวจรับมาให้ลงลายมือชื่อ
๑๔. มีการซื้อขายกับรัฐวิสาหกิจบางแห่งที่ทำหน้าที่เป็นคนกลางจัดหาสินค้า ทั้งที่หน่วยงานดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์ในการขายสินค้าประเภทที่มีการจัดซื้อ เพื่อหลีกเลี่ยงการสืบราคา
๑๕. ผู้บริหารท้องถิ่น มีการจ่ายเงินค่าซื้อพัสดุปกรณ์ป้องกันโควิด โดยสั่งจ่ายเป็นเช็คบัญชีตนเอง

ความเสี่ยงที่อาจจะเกิดการทุจริตซึ่งต้องมีการตรวจสอบอย่างใกล้ชิด

(ข้อมูลจากคู่มือพิชิตความเสี่ยงต่อการทุจริต ของ UNDP นำมาเป็นตัวอย่างบางส่วน)

ระยะก่อนประมูล

- บรรจुरายการที่ไม่จำเป็นไว้ในแผนการจัดซื้อจัดจ้าง
- ใช้วิธีการอื่นนอกเหนือจากการเปิดประกวดราคาโดยไม่มีเหตุผลที่สมควร
- การแก้ไขสัญญาบางอย่างทำให้ได้ประโยชน์จากการแข่งขัน หรือจากการที่ควรจัดซื้อสินค้าแยกกัน (เช่น กิจกรรมเพิ่มเติมซึ่งไม่เข้าลักษณะที่ควรเป็นส่วนต่อของสัญญาที่มีอยู่)
- การแยกสัญญา แบ่งรายการจัดซื้อออกเป็นหน่วยย่อยทั้งที่ควรจัดซื้อร่วมกัน
- การเขียนคุณสมบัติเฉพาะเพื่อเอื้อประโยชน์บางบริษัทอย่างใกล้ชิด คุณสมบัติที่คลุมเครือกำกวม ไม่สมบูรณ์
- การเขียนคุณสมบัติเฉพาะกำหนดให้ใช้สินค้าบางยี่ห้อโดยไม่ได้ระบุว่า “หรือเทียบเท่า”

ระหว่างการประมูล

- เจ้าหน้าที่จัดซื้อจัดจ้างให้ข้อมูลภายในแก่ผู้ประมูลที่ตนสนับสนุน
- ข้อมูลความลับรั่วไหล เช่น ข้อมูลประมาณการต้นทุน
- การตัดผู้ประมูลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมออกโดยมิชอบ
- การยื่นซองประมูลเป็นส่วนที่อ่อนไหวซึ่งอาจมีการรับซองประมูลที่ยื่นช้า
- เอาสิ่งของที่อยู่ในซองออกเพื่อให้ผู้เข้าประมูลขาดคุณสมบัติ
- การเปิดซองประมูล เกณฑ์การประเมินที่นำมาใช้แตกต่างจากที่อยู่ในเอกสารการประมูล
- จัดทำเกณฑ์ย่อยหรือขั้นตอนการประเมินที่ไม่เหมาะสมหรือโดยพลการขณะที่ประเมิน ซึ่งแตกต่างจากเอกสารการประมูลที่เผยแพร่
- ปฏิเสธซองประมูลโดยอ้างว่าขาดองค์ประกอบเช่น ไม่มีแคตตาล็อก หรือแผ่นพับสำหรับสินค้าที่เสนอ
- คณะกรรมการประเมินสร้างวิธีการประเมินขึ้นมาเองซึ่งแตกต่างจากเอกสารการประมูลที่เผยแพร่

ระยะหลังการประมูล

- มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญาบางอย่างทำให้มีเวลามากขึ้น
- มีการใช้ผลิตภัณฑ์ทดแทน หรืองานก่อสร้างไม่ได้มาตรฐานไม่ตรงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในสัญญา

ข้อมูลสัญญาณเตือนความเสี่ยงการทุจริตเบื้องต้น (Corruption Risk Warning Signs)

ที่	สัญญาณเตือนความเสี่ยงการทุจริตเบื้องต้น (Corruption Risk Warning Signs)
๑. การสำรวจออกแบบ	
๑.๑	ออกแบบไม่ตรงตรงกับแบบสำรวจ หรือใช้ผลสำรวจที่เคยสำรวจไว้นานแล้วมาออกแบบ
๑.๒	ใช้แบบมาตรฐาน โดยไม่ปรับให้เหมาะสมกับพื้นที่จริง
๑.๓	ในการออกแบบไม่มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลจริง
๒. การกำหนดขอบเขตการจ้างและกำหนดราคากลาง	
๒.๑	การกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติผู้เสนอราคาไม่เหมาะสม / การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ / การกำหนดให้ใช้สินค้าบางยี่ห้อ โดยไม่ได้ระบุว่า “หรือเทียบเท่า”
๒.๒	การกำหนดรายละเอียดหรือคุณลักษณะของพัสดุที่เกี่ยวกับผู้ผลิต และได้รับอนุมัติจดทะเบียนผลิตภัณฑ์จากสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือได้รับการรับรองคุณภาพจากมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ISO หรือการระบุว่า มีตัวแทนจำหน่ายในประเทศไทย มีบริการหลังการขายและมีอะไหล่สำรอง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการทดสอบจากสถาบันต่าง ๆ ทำให้มีผู้ประกอบการเพียงรายเดียวเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิเสนอราคาตามประกาศ ทำให้เป็นการกีดกัน หรือไม่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม หรือเป็นการลิดรอนสิทธิ หรือต้องการสินค้าจากต่างประเทศเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการบางราย
๒.๓	กรณีงานก่อสร้างที่มีการกำหนดให้มีหนังสือรับรอง “ผลงานการก่อสร้างประเภทเดียวกัน” ไม่ได้กำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนของความหมาย ผลงานประเภทเดียวกันไว้
๒.๔	ราคากลางงานก่อสร้างที่ใช้ราคาวัสดุก่อสร้างจากแหล่งอื่นนอกเหนือจากที่หลักเกณฑ์ หรือ มติกรม.กำหนดไว้ หรือผู้มีหน้าที่คำนวณราคากลางไม่มีการจัดทำบันทึกแสดงรายละเอียดของการกำหนดราคาและเหตุผลความจำเป็นประกอบ
๒.๕	มีการคำนวณปริมาณงานในราคากลางมากกว่าหรือน้อยกว่าที่มีอยู่ในแบบก่อสร้าง และรายการประกอบแบบหรือ บางรายการไม่มีอยู่ในแบบก่อสร้าง
๒.๖	กำหนดหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานโดยไม่ได้นับรวมระยะเวลาการบ่มคอนกรีต และการทดสอบหาค่าความต้านแรงอัดของแท่งคอนกรีตเข้าไว้ด้วย
๒.๗	ใช้ประมาณการในการจัดทำงบประมาณเป็นราคากลาง
๒.๘	กรณีที่ราคากลางสูงหรือต่ำกว่า ๑๕ % และไม่มีการจัดส่งรายละเอียดการคำนวณราคากลางไปยังสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน
๒.๙	ใช้ราคาพาณิชย์จังหวัดที่ยังไม่ได้หัก VAT
๒.๑๐	ใช้ราคาสิบลบาทที่ยังไม่ได้หัก VAT
๓. การกำหนดเงื่อนไขการประกวดราคา	
๓.๑	ไม่ระบุคุณลักษณะเฉพาะ คุณภาพของวัสดุงานก่อสร้าง
๓.๒	การกำหนดเงื่อนไขการจ่ายเงินเป็นราคาเหมารวม ไม่มีการกำหนดแผนงาน หรือมีการจ่ายเงินงวดแรกๆ มากกว่าค่างานที่ต้องส่งมอบ

ที่	สัญญาณเตือนความเสี่ยงการทุจริตเบื้องต้น (Corruption Risk Warning Signs)
๓.๓	คุณลักษณะ ปริมาณงานของงานที่จะจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ตรงกับเอกสารโครงการและงบประมาณ
๓.๔	การระบุสูตรค่า K หรือ ESCALATION FACTOR การขอค่าชดเชยงานก่อสร้างตามสัญญาแบบปรับราคาได้ ไม่ครบถ้วน หรือไม่ถูกต้องตามประเภทและลักษณะงาน (ค่า K คือ ตัวเลขดัชนีที่ใช้วัดการเปลี่ยนแปลงของค่างาน ณ ระยะเวลาที่ผู้รับเหมาก่อสร้างเปิดซองประกวดราคา เปรียบเทียบกับระยะเวลาที่ส่งงานในแต่ละงวด)
๓.๖	กรณีงานก่อสร้างที่มีเงื่อนไขงานครุภัณฑ์เป็นส่วนประกอบไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้รับจ้างยื่น แคตตาล็อกของครุภัณฑ์ตามที่กำหนดในเอกสารรายการประกอบแนบมาพร้อมกับเอกสารทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในเอกสารประกวดราคา
๔. การพิจารณาผลการประกวดราคา E-auction หรือคัดเลือกผู้รับจ้าง	
๔.๑	ผู้ที่ยื่นข้อเสนอราคาต่ำสุดถูก ได้รับการพิจารณาอย่างไม่สมเหตุสมผลว่ามีคุณสมบัติไม่ตรงตามข้อกำหนด
๔.๒	จัดทำเกณฑ์ย่อย หรือขั้นตอนการประเมินที่ไม่เหมาะสม หรือผลชนะพิจารณาแตกต่างจากเอกสารการประกวดราคาที่เคยแพร่
๔.๓	ข้อเสนอราคาที่มีหลักประกันของประกวดราคาหรือมีเลขที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งอาจชี้ให้เห็นว่าเป็นการซื้อโดยผู้ซื้อคนเดียว
๔.๔	ผู้เข้าเสนอรามีหมายเลขโทรศัพท์เดียวกัน หรือคล้ายกัน หรือผู้เสนอราคาหลายคนมีที่อยู่เดียวกัน
๔.๕	การเสนอราคาใกล้เคียงกันมาก หรือห่างกันมากอย่างอธิบายไม่ได้ เช่น ระหว่างราคาต่ำสุด และราคาต่ำสุดรองลงมา ห่างกันน้อยกว่า ๑ % หรือมากกว่า ๑๐ % (สามารถตรวจดูได้ในรายงานผลการพิจารณาการ เสนอราคา)
๔.๖	ราคาที่ชนะการประมูล อยู่ใกล้กับลำดับต่ำสุดลำดับถัดไปมาก
๔.๖	การพิจารณาผลการประกวดราคา E-auction หรือคัดเลือกผู้รับจ้างมีการยกเลิกการประกวดราคามากกว่า ๑ ครั้ง
๕. สัญญาจัดซื้อจัดจ้าง	
๕.๑	การแบ่งงวดงานไม่ตรงกับประกาศ
๕.๒	การไม่นำสัญญาแบบปรับราคาได้ (ค่า K) มาใช้กับสัญญาก่อสร้าง
๕.๓	ประกาศและเอกสารประกวดราคา ระบุให้ใช้สัญญาแบบปรับราคาได้ แต่สัญญาใช้แบบปรับราคาไม่ได้
๕.๔	การวางหลักประกันสัญญา ไม่ครบถ้วน ถูกต้อง
๕.๕	การกำหนดค่าปรับไม่ตรงกับประกาศ และไม่เป็นไปตามระเบียบ
๕.๖	มีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสัญญาบางอย่างทำให้มีระยะเวลามากขึ้น
๕.๗	แก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญา โดยเพิ่มเติมงานจากแบบรูปรายการละเอียดตามสัญญา ที่เป็นการเพิ่มเติมงานก่อสร้างที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เป็นงานก่อสร้างที่ไม่ต่อเนื่องสัมพันธ์กับงานก่อสร้างเดิม และไม่อยู่ภายในขอบเขต วัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างเดิม
๕.๘	ยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่ผ่านการต่อรองแล้ว และไปจัดซื้อใหม่ในราคาที่สูงกว่าเดิม
๕.๙	ไม่ทำการสอบยันหลักประกันสัญญา
๕.๑๐	รับหลักประกันสัญญาหลังจากวันลงนามในสัญญา
๕.๑๑	มีแก้ไขสัญญา โดยไม่ระบุวันที่ หรือทำบันทึกเพิ่มเติมต่อท้ายสัญญาแล้วลงนามโดยผู้รับจ้างฝ่ายเดียว
๖. การควบคุมงาน	
๖.๑	ไม่มีบันทึกแจ้งคณะกรรมการตรวจรับในวันที่ผู้รับจ้างเริ่มทำงาน และวันที่ผู้รับจ้างทำงานแล้วเสร็จในแต่ละงวดงาน
๖.๒	ไม่มีการตรวจสอบวัสดุ และอนุมัติใช้วัสดุ
๖.๓	ไม่มีการตรวจสอบงานก่อนอนุมัติให้ดำเนินการเทคอนกรีต

ที่	สัญญาณเตือนความเสี่ยงการทุจริตเบื้องต้น (Corruption Risk Warning Signs)
๖.๔	มีการสั่งให้แก้ไขงาน ให้หยุดงาน โดยไม่แจ้งคณะกรรมการตรวจรับ
๖.๕	มีการสั่งให้ผู้รับจ้าง แก้ไขงาน หรือสั่งพักงาน โดยไม่มีความเหมาะสม
๖.๖	ไม่จัดบันทึกสภาพการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างและเหตุการณ์โดยละเอียดทุกวัน เช่น การรายงานสภาพอากาศในแต่ละวัน ชนิดเครื่องจักรกลที่ใช้ในการทำงาน ปริมาณคนงาน เป็นต้น หรือไม่มีรูปถ่ายประกอบการทำงานของผู้รับจ้างในแต่ละขั้นตอน
๖.๗	กรณีแบบแปลนและรายละเอียดมีความขัดแย้งกัน หรือมีความคาดเคลื่อน ผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจการจ้างใช้ดุลพินิจให้ผู้รับจ้างดำเนินงานเลย โดยไม่รายงานผู้ว่าจ้างเพื่อขอให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาจ้าง
๗. การตรวจรับงาน	
๗.๑	คณะกรรมการตรวจรับไม่ตรวจสอบบัญชีแสดงจำนวนช่าง พร้อมระบุช่างผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ หรือผู้มีวุฒิบัตรพร้อมหลักฐานต่าง ๆ ก่อนเริ่มลงมือทำงาน
๗.๒	การตรวจสอบงานก่อสร้างไม่ตรวจสอบเอกสารสัญญากับงานที่ทำจริง เช่น รายงานการควบคุมงานรายวัน รายสัปดาห์ของผู้ควบคุมงาน
๗.๓	การตรวจรับ ไม่มีหลักฐานในการทดสอบวัสดุที่ต้องทำการทดสอบ (กรณีที่ต้องมีการทำการทดสอบวัสดุ)
๗.๔	การต่อสัญญา หรือขยายระยะเวลา โดยลด หรือลดค่าปรับไม่ถูกต้องตามระเบียบฯ หรือไม่มีเหตุอันสมควร
๗.๕	คำนวณค่าปรับไม่ถูกต้อง หรือแจ้งสงวนสิทธิค่าปรับล่าช้า หรือไม่แจ้งสงวนสิทธิค่าปรับ ก่อนหมดอายุสัญญา ทำให้ราชการเสียสิทธิการเรียกค่าปรับ
๗.๖	มีการตรวจรับงานต่างๆ ที่งานยังไม่แล้วเสร็จตามสัญญา/ตรวจรับงานล่าช้าผิดปกติ
๘. เป็นข่าวเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เกี่ยวกับความโปร่งใสของโครงการ	
๘.๑	ผู้เข้าเสนอราคา ได้ร้องเรียนเกี่ยวกับความโปร่งใสของโครงการ และมีการเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)
๘.๒	มีเครือข่ายภาคประชาชนหรือภาคประชาสังคมได้มีการหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นเกี่ยวกับความโปร่งใสของโครงการและมีการเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

รายนามคณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. นายประยงค์ ปรียาจิตต์	อดีตรองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท.
๒. นายภูมิวิศาล เกษมสุข	เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท.
๓. นายพุฒิพงษ์ เลิศสถิตย์	รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท.
๔. นายภุชงค์ กระแสเวส	รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท.
๕. นายเอกชัย เกษมสุขธวัช	ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท.
๖. นางฉวีวรรณ นิลวงศ์	พนักงานราชการ กลุ่มงานเชี่ยวชาญเฉพาะ
๗. พันตำรวจโทสิริพงษ์ ศรีตุลา	ผู้อำนวยการกองปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ๒ ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการกองบริหารความเสี่ยงและสกัดกั้นการทุจริตในภาครัฐ

คณะผู้จัดทำ

๑. นางสาวรัญญา ชวศุภกุล	รองผู้อำนวยการกองบริหารความเสี่ยงและสกัดกั้นการทุจริต
ในภาครัฐ
๒. นางสาวประภาพรณ ธนูสนธิ์	นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ
๓. นายกัลณวิชญ์ นวลจันทร์	นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ
๔. นายนิพนธ์นาท ผางจันทดา	นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการ

กองบริหารความเสี่ยงและสกัดกั้นการทุจริตในภาครัฐ
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

๙๙ หมู่ ๔ อาคารซอฟต์แวร์ปาร์ค ถ.แจ้งวัฒนะ
ต.คลองเกลือ อ.ปากเกร็ด
จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐

๐ ๒๕๐๒ ๖๖๗๐ - ๘๐ ต่อ ๔๔๔๕
<http://www.pacc.go.th>
risk.pacc.go.th
Email : risk_29@pacc.go.th

